

ترسیم و آسیب‌شناسی وضعیت بازنشستگان صندوق بازنشستگی کشوری با رویکرد توانمندسازی آنان

| محمد تقی ضرغام افشار - حسام عزت آبادی پور |

مؤسسه راهبردهای
بازنشستگی صبا

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

توانمندسازی بازنشستگان با الگوی تعاون محور و غیردولتی: مطالعه تطبیقی کشورهای منتخب

محمد تقی ضرغام افشار
حسام عزت آبادی پور

مؤسسه راهبردهای بازنشستگی صبا
خرداد ۱۴۰۴

توانمندسازی بازنشستگان با الگوی تعاون محور و غیردولتی: مطالعه تطبیقی کشورهای منتخب

نویسنده: محمد تقی ضرغام افشار، حسام عزت آبادی پور

مدیر پژوهش: حسین رجب پور، سید امیرحسین جوزی

ناظر پژوهش: زهرا معماریان پور، سینا شیخی

گرافیک و صفحه آرایی: امید طاهری

ویراستار: کوثر قاسمی تودشکچوئی

چاپ و صحافی: هفت مهر

تیراژ: ۱۰۰۰

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۴

نشانی مؤسسه راهبردهای بازنشستگی صبا: تهران، خیابان سید جمال الدین

اسدآبادی (یوسف آباد)، روبروی خیابان پنجاه و هشتم، پلاک ۴۴۳

تلفن نشر: ۰۲۱-۸۸۰۶۵۰۱۴

وبسایت: www.saba-psi.ir

فهرست

فهرست مطالب

چکیده.....	۹
خلاصه مدیریتی.....	۱۱
مقدمه.....	۱۵
روش‌شناسی.....	۱۹
تجربیات دنیا در خصوص تشکل‌های اجتماعی مرتبط با بازنشستگان.....	۲۳
آمریکا.....	۲۴
ارتش نجات.....	۲۶
گودویل اینداستریز.....	۲۸
انجمن مسیحیان جوان.....	۲۹
بانک ملی تعاونی.....	۳۱
انگلستان.....	۳۱
موسسه سالمندان بریتانیا.....	۳۳
موسسه سالمند مستقل.....	۳۵
گروه تعاونی بریتانیا.....	۳۶
فرانسه.....	۳۷
انجمن برادران کوچک.....	۳۹
آلمان.....	۴۲
سازمان یاری سالمندان آلمان.....	۴۴
دانمارک.....	۴۶
انجمن سالمندان دانمارک.....	۴۸

۴۹.....	ایتالیا
۵۱	سازمان یاری سالمندان ایتالیا
۵۳	تعاونی اجتماعی
۵۳.....	چین
۵۵	تعاونی های مراقبت از سالمندان
۵۶.....	هند
۵۸	سازمان یاری سالمندان هند
۵۹	بنیاد توسعه، رفاه و پژوهش
۶۱	جنبش تعاونی سهاکار بهاراتی
۶۱.....	ایران
۶۲	وضعیت بازنشستگان در ایران
۶۴	خانه امید بازنشستگان
۶۵	کانون بازنشستگان
۶۷	خانه سالمندان
۶۹	جمع بندی
۸۳	پیشنهاها
۸۴.....	تمهیدات و الزامات اجرای پیشنهادها
۸۴	فرهنگ سازی و آگاهی بخشی
۸۵	توجه به ساختار اجتماعی و فرهنگی ایران
۸۵	توجه به ساختار حقوقی و ظرفیت های قانونی ایران
۸۵	مدیریت شفافیت و پاسخگویی
۸۵	توجه به چالش های اقتصادی و مالی کشور
۸۶	آمادگی برای مواجهه با مقاومت های فرهنگی و سازمانی
۸۷	منابع

فهرست شکل‌ها

- شکل ۱- اهم مشکلات بازنشستگان در آمریکا..... ۲۶
- شکل ۲- ساختار تامین مالی ارتش نجات ۲۷
- شکل ۳- ساختار تامین مالی گودویل ۲۹
- شکل ۴- ساختار تامین مالی انجمن مسیحیان جوان (یمکا)..... ۳۰
- شکل ۵- اهم مشکلات بازنشستگان در بریتانیا ۳۳
- شکل ۶- ساختار تامین مالی موسسه سالمندان بریتانیا ۳۴
- شکل ۷- ساختار تامین مالی موسسه سالمند مستقل ۳۶
- شکل ۸- اهم مشکلات بازنشستگان در فرانسه ۳۸
- شکل ۹- ساختار تامین مالی انجمن برادران کوچک..... ۴۰
- شکل ۱۰- ساختار تامین مالی انجمن یاری فرانسه ۴۱
- شکل ۱۱- اهم مشکلات بازنشستگان در آلمان ۴۳
- شکل ۱۲- ساختار تامین مالی سازمان یاری آلمان..... ۴۵
- شکل ۱۳- اهم مشکلات بازنشستگان در دانمارک..... ۴۸
- شکل ۱۴- ساختار تامین مالی انجمن سالمندان دانمارک ۴۹
- شکل ۱۵- اهم مشکلات بازنشستگان در ایتالیا ۵۱
- شکل ۱۶- ساختار تامین مالی سازمان یاری ایتالیا..... ۵۲
- شکل ۱۷- اهم مشکلات بازنشستگان در چین ۵۵
- شکل ۱۸- اهم مشکلات بازنشستگان در هند ۵۷
- شکل ۱۹- ساختار تامین مالی سازمان یاری هند ۵۹
- شکل ۲۰- ساختار تامین مالی بنیاد توسعه، رفاه و پژوهش ۶۰
- شکل ۲۱- اهم مشکلات بازنشستگان در ایران ۶۳
- شکل ۲۲- ساختار تامین مالی خانه امید بازنشستگان..... ۶۴
- شکل ۲۳- ساختار تامین مالی خانه‌های سالمندان ایران..... ۶۸

فهرست جداول

جدول ۱- ترسیم وضعیت کلی آمریکا	۲۵
جدول ۲- ترسیم وضعیت کلی بریتانیا	۳۲
جدول ۳- ترسیم وضعیت کلی فرانسه	۳۸
جدول ۴- ترسیم وضعیت کلی آلمان	۴۳
جدول ۵- ترسیم وضعیت کلی دانمارک	۴۷
جدول ۶- ترسیم وضعیت کلی ایتالیا	۵۰
جدول ۷- ترسیم وضعیت کلی چین	۵۴
جدول ۸- ترسیم وضعیت کلی هند	۵۷
جدول ۹- ترسیم وضعیت کلی ایران	۶۲
جدول ۱۰- ترسیم وضعیت کلی کشورهای مطالعه شده	۷۰
جدول ۱۱- اهم مشکلات بازنشستگان در کشورهای منتخب	۷۳
جدول ۱۲- اهم خدمات موسسه در ارتباط با بازنشستگان	۷۵
جدول ۱۳- ساختار تامین مالی موسسات و تشکل های اجتماعی منتخب	۸۰

چکیده

مطالعه حاضر ضمن ترسیم وضعیت موجود صندوق بازنشستگی کشوری و بازنشستگان زیرمجموعه آن، به آسیب شناسی این دو حوزه با رویکرد توانمندسازی بازنشستگان پرداخته است. بررسی‌ها نشان می‌دهد با وجود آنکه نیازها و مطالبات بازنشستگان تنوع زیادی دارد، اما در بسیاری از کشورها، بازنشستگی به عنوان یک مرحله حساس زندگی، چالش‌هایی نظیر کاهش درآمد، محدودیت در دسترسی به خدمات بهداشتی و اجتماعی و افزایش انزوای فردی به همراه دارد. پژوهش حاضر با تحلیل اسناد، گزارش‌های بین‌المللی و داده‌های ثانویه، عملکرد موسسات و تشکلهای غیردولتی فعال در حمایت از بازنشستگان را بررسی نموده است. این مطالعه با هدف بررسی و مقایسه تشکلهای اجتماعی مرتبط با بازنشستگان در ایران و کشورهای منتخب جهان، مشتمل بر آمریکا، بریتانیا، فرانسه، آلمان، ایتالیا، چین و دانمارک انجام شده است. از مجموع ۲۰ تشکل بررسی شده، ۳ نهاد متعلق به ایران هستند و نمایی از تنوع ساختارها، منابع مالی، و نقش‌های بازنشستگان در این تشکلهای را ارائه می‌دهند.

یافته‌ها نشان می‌دهد که نهادهای خیریه، تعاونی‌ها، بانک‌های تعاونی و نهادهای مطالبه‌گری از طریق ارائه خدمات حمایتی، آموزشی، بهداشتی و مشاوره‌ای به کاهش مشکلات اقتصادی و اجتماعی بازنشستگان کمک می‌کنند. این موسسات از منابع مالی متنوعی مانند کمک‌های دولتی، مشارکتهای خصوصی، فروش محصولات و مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها بهره می‌برند که پایداری فعالیت‌های آنها را تضمین می‌کند. همچنین، برنامه‌های آموزشی و توانمندسازی باعث افزایش استقلال اقتصادی و مشارکت اجتماعی بازنشستگان شده است.

یافته بسیار مهم این است که نهادهای تشکلهای اجتماعی بررسی شده هیچکدام صرفاً با مأموریت ارائه خدمت به بازنشستگان ایجاد نشده‌اند اما بازنشستگان از سه منظر به عنوان جامعه هدف آنها شناخته می‌شوند. «بازنشسته نیازمند» از خدمات رفاهی و مالی بهره‌مند

می‌شود و در نهایت، پس از توانمندسازی به خوداتکایی اقتصادی می‌رسد؛ «بازنشسته سالمند» از خدمات مراکز مراقبتی و توانبخشی استفاده می‌کند و «بازنشسته تنها» از حمایت‌های اجتماعی همیاران و داوطلبان در جهت رفع انزوای اجتماعی برخوردار می‌شود. پژوهش بر اهمیت همکاری‌های بین‌سازمانی و توسعه شبکه‌های حمایتی تأکید دارد و پیشنهاد می‌کند با بهبود ساختارهای تأمین مالی و ارائه خدمات جامع، می‌توان به بهبود وضعیت بازنشستگان کمک شایانی نمود. اگرچه داده‌های موجود جامع نیست و تحلیل‌ها به صورت کلی ارائه شده‌اند، اما نتایج به دست آمده می‌تواند مبنایی برای تدوین سیاست‌های نوین و توسعه رویکردهای چندجانبه در حمایت از بازنشستگان در سطوح ملی و بین‌المللی فراهم آورد.

این مطالعه با استخراج درس‌های تجربی از تجارب موفق جهانی، زمینه را برای بهبود سیاست‌ها و راهکارهای حمایتی فراهم می‌کند و اهمیت نقش موسسات غیردولتی در ارتقای رفاه و کیفیت زندگی بازنشستگان را به وضوح نشان می‌دهد.

خلاصه مدیریتی

در بسیاری از کشورها، بازنشستگی به عنوان یکی از مهم‌ترین مراحل زندگی شناخته می‌شود که تأثیرات اقتصادی، اجتماعی و روانی عمیقی بر کیفیت زندگی افراد دارد. بازنشستگان به عنوان بخشی از جمعیت در حال پیری، با مسائلی همچون کاهش درآمد، محدودیت در دسترسی به خدمات بهداشتی و مراقبتی و کاهش توانایی‌های جسمی و اجتماعی مواجه هستند. از سوی دیگر، نهادها و سازمان‌های اجتماعی، اعم از نهادهای دولتی، خیریه‌ها، تعاونی‌ها و سازمان‌های مردم‌نهاد، نقش مهمی در ارائه خدمات حمایتی، آموزشی، بهداشتی و مشاوره‌ای دارند. این موسسات با فراهم آوردن بسترهای مشارکت اجتماعی و حمایت از حقوق بازنشستگان، به بهبود شرایط آن‌ها کمک می‌کنند. با توجه به تفاوت‌های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی میان کشورها و عدم بررسی جامع تمامی تشکلهای فعال در هر کشور، پژوهش حاضر به تحلیل نقش تشکلهای اجتماعی و سازمان‌های غیردولتی در حوزه بازنشستگی در سطح بین‌المللی می‌پردازد؛ بدون آنکه مقایسه‌ای جامع بین کشورها صورت گیرد. هدف اصلی این مطالعه، استخراج درس‌ها و الگوهای موفق جهت بهبود سیاست‌های حمایتی از بازنشستگان است که می‌تواند زمینه‌ای برای تدوین راهکارهای نوآورانه در کشورهای مختلف فراهم آورد.

این پژوهش به صورت کیفی و مبتنی بر تحلیل اسناد و داده‌های ثانویه انجام شده است. داده‌های مورد استفاده از گزارش‌های بین‌المللی، مقالات علمی و مطالعات موردی استخراج شده است. در ابتدا وضعیت کلی کشورهای منتخب از جمله جمعیت، درصد بازنشستگان و چالش‌های موجود در حوزه بازنشستگی از طریق جداول ارائه شده در پژوهش ترسیم گردید. سپس خدمات ارائه‌شده توسط موسسات و تشکلهای فعال در حوزه حمایت از بازنشستگان به تفکیک کشور و نوع نهاد بررسی شد. علاوه بر آن، ساختار تأمین مالی این موسسات نیز با استفاده از افزونه‌های مرتبط با کمک و همکاری با نهادها و همچنین گزارشات مندرج در سایت رسمی آن‌ها، احصاء و مورد توجه قرار گرفت تا بتوان روند پایداری و منابع مالی مورد

استفاده در ارائه خدمات را شناسایی کرد. نکته مهم این پژوهش آن است که به دلیل فقدان بررسی جامع تمام تشکلهای فعال در هر کشور، تحلیلها به صورت کلی ارائه شده و هدف از مطالعه، شناسایی تجربیات موفق جهت الهام بخشی به سیاستگذاران است؛ بدون آنکه به ارائه توصیههای مستقیم برای ایران پرداخته شود.

یافتههای پژوهش نشان می دهد که تشکلهای سازمانهای اجتماعی در حوزه بازنشستگی خدمات متنوعی ارائه می دهند. از جمله خدمات حمایتی ارائه شده می توان به موارد زیر اشاره کرد:

- خدمات حمایتی و اجتماعی: موسساتی نظیر ارتش نجات در آمریکا و انجمن مسیحیان جوان (یمکا) با ارائه برنامههای تامین غذا، لباس، پناهگاه، فعالیت های ورزشی و تفریحی، به افزایش سطح رفاه و کاهش انزوای اجتماعی و افزایش تعاملات اجتماعی بازنشستگان کمک می کنند.
- خدمات آموزشی و توانمندسازی: موسساتی مانند گودویل اینداستریز و گروه های تعاونی با برگزاری کلاس های آموزشی و کارآموزی به ارتقای مهارت های شغلی و افزایش استقلال اقتصادی بازنشستگان می پردازند.
- خدمات مشاوره ای و حقوقی: موسساتی مانند کانون بازنشستگان ایران و موسسه سالمندان بریتانیا با ارائه مشاوره های حقوقی، اطلاعات در خصوص مزایا و راهنمایی های مالی به بازنشستگان کمک می کنند تا از حقوق خود آگاه شوند.
- خدمات مالی: بانک های تعاونی و موسسات مشابه، از طریق ارائه وام های مناسب، حساب های پس انداز و فرصت های سرمایه گذاری به بازنشستگان کمک می کنند تا بتوانند به مدیریت منابع مالی خود بپردازند.

موسسات از منابع متنوعی همچون کمک های مالی افراد، مشارکت های دولتی، مسئولیت اجتماعی شرکت ها (CSR)، فروش محصولات و بازارچه های خیریه بهره می برند. این تنوع منابع، پایداری فعالیت های موسسات را در شرایط اقتصادی ناپایدار تضمین می کند. یافته ها همچنین نشان می دهد که نهادهای مطالبه گری در حوزه بازنشستگی با پیگیری حقوق بازنشستگان و تأثیرگذاری بر سیاست های عمومی نقش مؤثری در بهبود وضعیت این قشر

ایفا می‌کنند. به علاوه، وجود همکاری‌های بین‌سازمانی در برخی کشورها زمینه تبادل تجربیات و بهبود کیفیت خدمات حمایتی را فراهم آورده است. با توجه به یافته‌های به دست آمده، پیشنهادات زیر جهت بهبود عملکرد تشکل‌ها و سازمان‌های فعال در حوزه حمایت از بازنشستگان ارائه می‌شود:

- افزایش تنوع منابع تأمین مالی: موسسات باید به دنبال توسعه ترکیب منابع مالی از طریق افزایش مشارکت بخش خصوصی، کمک‌های دولتی، بازارچه‌های خیریه و ابتکارات CSR باشند تا از وابستگی به یک منبع جلوگیری شود و پایداری خدمات تضمین گردد.
- تقویت همکاری‌های بین‌سازمانی: ایجاد شبکه‌های همکاری میان موسسات در سطح ملی و بین‌المللی می‌تواند تبادل تجربیات موفق را تسهیل کرده و زمینه‌ای برای تدوین راهکارهای نوآورانه جهت ارتقای کیفیت خدمات فراهم آورد.
- تمرکز بر آموزش و توانمندسازی: ارائه دوره‌های آموزشی تخصصی در زمینه‌های مهارتی، مالی و حقوقی برای بازنشستگان می‌تواند به افزایش استقلال اقتصادی و اجتماعی آن‌ها کمک کند.
- بهبود خدمات مشاوره‌ای و پشتیبانی: موسسات باید خدمات مشاوره‌ای جامع در زمینه حقوق بازنشستگی، مزایا و مدیریت مالی ارائه دهند تا بازنشستگان بتوانند از حمایت‌های لازم بهره‌مند شوند.
- گسترش برنامه‌های اجتماعی و فرهنگی: ایجاد برنامه‌های منظم برای کاهش انزوای اجتماعی و افزایش تعاملات اجتماعی از طریق فعالیت‌های فرهنگی، ورزشی و تفریحی می‌تواند نقش مهمی در ارتقای کیفیت زندگی بازنشستگان ایفا کند.
- تأکید بر نقش مطالبه‌گری: موسسات و نهادهای حمایتی باید به عنوان نمایندگان حقوق بازنشستگان، در تأثیرگذاری بر سیاست‌های عمومی و اصلاح نظام‌های بازنشستگی فعالیت بیشتری داشته باشند تا از حقوق و مزایای این قشر حمایت شود.
- بهبود دسترسی به خدمات بهداشتی: با توجه به اهمیت سلامت جسمی و روانی بازنشستگان، ایجاد همکاری‌های بیشتر با نهادهای بهداشتی و اجرای برنامه‌های توان‌بخشی و مراقبت‌های پیشگیرانه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

در نهایت، پژوهش حاضر نشان می‌دهد که نهادهای فعال در حوزه بازنشستگی با رویکردهای چندجانبه در ارائه خدمات حمایتی و تأمین منابع مالی، نقش مؤثری در توانمندسازی و بهبود وضعیت بازنشستگان دارند. با اجرای پیشنهادات فوق، می‌توان به ارتقای سطح رفاه و بهبود کیفیت زندگی بازنشستگان کمک شایانی کرد، در حالی که مطالعه جامع‌تری از شرایط بومی هر کشور برای تدوین سیاست‌های هدفمند در آینده ضروری خواهد بود.

مقدمه

در بسیاری از کشورها، بازنشستگی به عنوان یکی از مهم‌ترین مراحل زندگی شناخته می‌شود که به دلایل اقتصادی، اجتماعی و روانی تأثیر قابل‌توجهی بر کیفیت زندگی افراد دارد. بازنشستگان، که بخش بزرگی از جمعیت در حال افزایش جهان را تشکیل می‌دهند، در مواجهه با مسائلی مانند کاهش درآمد، نیاز به خدمات بهداشتی و مراقبتی و کاهش توانایی‌های جسمی و اجتماعی قرار دارند. از سوی دیگر، نهادها و سازمان‌های اجتماعی نقشی حیاتی در حمایت از بازنشستگان و فراهم آوردن خدمات و تسهیلاتی برای بهبود وضعیت آن‌ها ایفا می‌کنند(۱).

تشکل‌های اجتماعی از جمله نهادهای دولتی، خیریه‌ها، تعاونی‌ها و سازمان‌های مردم‌نهاد^۱ به اشکال مختلف در ارائه خدمات بازنشستگی، حمایت‌های مالی و غیرمالی و فراهم آوردن بستری برای مشارکت فعال بازنشستگان نقش‌آفرینی می‌کنند. با توجه به تفاوت‌های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی بین کشورها، عملکرد و اثربخشی این نهادها متفاوت بوده و نتایج متنوعی در بهبود وضعیت بازنشستگان حاصل شده است (۲).

در همین راستا، مطالعه تجربیات کشورها در خصوص «نقش نهادها و سازمان‌های اجتماعی در حوزه بازنشستگی در دنیا» می‌تواند به شناسایی نقاط قوت و ضعف سیاست‌ها و رویکردهای مختلف کمک کند. عموماً در دنیا دو گروه از سازمان‌های اجتماعی در حوزه اجتماعی وجود دارند. یک گروه تشکل‌های مطالبه‌گر هستند که به دنبال احقاق حقوق بازنشستگان هستند و اینها را با عنوان «جوامع بازنشستگان»^۲ می‌شناسند (۳، ۴). کانون‌های بازنشستگان در ایران نیز از این قبیل سازمان‌ها بشمار می‌آیند. گروه دیگر تشکل و سازمان‌هایی هستند که نوعی از خدمات مورد نیاز بازنشستگان را تامین می‌کنند. نیازهای بازنشستگان متناسب با وضعیت اجتماعی، اقتصادی و سیاسی در هر کشوری بسیار متنوع و

1. NGO.

2. Retirement Communities.

متعدد است. از مسکن گرفته تا بهداشت و درمان در این سبد دیده می شود. علاوه بر این، سازمان هایی از این گروه هستند که به تفریح و خروج از انزوای اجتماعی بازنشستگان توجه زیادی دارند. مسائل بازنشستگان نیز به دو دسته تقسیم می شود. یک دسته مسائل مرتبط با «ترک خدمت» است که منتج به کاهش درآمد، کاهش تحرک جسمی و فعالیت های ذهنی، انزوای اجتماعی و سایر موارد مشابه می شود و دسته دیگر مرتبط با «کهولت سن» این افراد است که پسوند سالمند را بر این قشر از جامعه، الصاق می کند. بازنشسته سالمند نیز مانند تمام سالمندان با مشکلات عدیده ای از قبیل معلولیت جسمی و حرکتی، آلزایمر، ناشنوایی، افسردگی و سایر عوارض ناشی از کهولت سن مواجه هستند (۴). این مطالعه با مقایسه سیستم های مختلف بازنشستگی و حمایت های اجتماعی در کشورهای گوناگون به دنبال یافتن الگوهای موفق و مؤثر برای بهبود وضعیت بازنشستگان است. انجام چنین مطالعه ای در ایران به دلایل زیر بسیار مهم و ضروری است:

۱. افزایش جمعیت بازنشستگان و سالمندان:

در بسیاری از کشورها، افزایش سن جمعیت و افزایش تعداد بازنشستگان یکی از چالش های اصلی برای نظام های بازنشستگی و رفاه اجتماعی محسوب می شود. این روند افزایش تقاضا برای خدمات بهداشتی، درمانی و اجتماعی را به همراه دارد. به همین دلیل، نیاز به بررسی و شناسایی بهترین الگوها برای مدیریت این افزایش جمعیت ضروری است. با توجه به پیش بینی های بین المللی، تا سال ۲۰۵۰ جمعیت سالمندان در دنیا به میزان قابل توجهی افزایش خواهد یافت، که این مسئله لزوم آماده سازی برای آن را افزایش می دهد (۵).

۲. چالش‌های اقتصادی و فشارهای مالی:

بسیاری از سیستم‌های بازنشستگی در کشورهای مختلف با مشکلات مالی مواجه هستند. سیستم‌های قدیمی مبتنی بر مدل‌های بازنشستگی دولتی و خصوصی توانایی پاسخگویی به نیازهای بازنشستگان را به‌طور کامل ندارند. بحران‌های اقتصادی و تغییرات جمعیت‌شناختی باعث فشارهای مالی شدید بر صندوق‌های بازنشستگی شده است. در همین راستا، بررسی نقش نهادها و سازمان‌های اجتماعی در پشتیبانی از این سیستم‌ها و راهکارهای جدید از اهمیت زیادی برخوردار است (۶).

۳. نیاز به توسعه مشارکت اجتماعی بازنشستگان:

بازنشستگان همچنان به عنوان یک منبع ارزشمند اجتماعی و اقتصادی شناخته می‌شوند که می‌توانند در فعالیت‌های اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی مشارکت داشته باشند. بسیاری از کشورها با چالش‌های عدم استفاده از ظرفیت‌های این افراد مواجه هستند. سازمان‌ها و نهادهای اجتماعی می‌توانند نقش بسزایی در تسهیل مشارکت بازنشستگان ایفا کنند. به همین دلیل، این مطالعه با هدف بررسی راهکارهای مختلف برای استفاده از ظرفیت‌های بازنشستگان به‌منظور ایجاد ارزش افزوده اجتماعی و اقتصادی ضرورت دارد (۷).

۴. تفاوت‌های فرهنگی و اجتماعی:

بازنشستگی و خدمات مرتبط با آن در هر کشور تحت تأثیر شرایط فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی آن کشور است. تفاوت‌های فرهنگی در نحوه برخورد با سالمندان، ساختار خانواده و مدل‌های حمایتی از بازنشستگان، به‌طور مستقیم بر نحوه طراحی و اجرای سیاست‌ها و برنامه‌های بازنشستگی تأثیر می‌گذارد. مطالعه در این زمینه کمک می‌کند تا تفاوت‌های فرهنگی و اجتماعی به‌درستی شناسایی شده و الگوهای موفق در هر کشور به‌طور مؤثر به دیگر کشورها منتقل شود (۷).

۵. نقش شکل های غیردولتی:

در بسیاری از کشورها، نهادهای غیردولتی، از جمله خیریه ها، موسسات غیرانتفاعی و تعاونی ها، نقش حیاتی در بهبود شرایط بازنشستگان ایفا می کنند. این نهادها معمولاً با انعطاف پذیری بیشتری نسبت به نهادهای دولتی عمل کرده و خدمات متنوع تری ارائه می دهند. درک و بررسی دقیق از نحوه عملکرد این نهادها و اثرگذاری آن ها بر بازنشستگان می تواند به بهبود سیاست های داخلی کشورها کمک کند (۱).

مطالعه حاضر در تلاش است با تمرکز بر نقش و ظرفیت «موسسات و نهادهای غیردولتی» در رفع مسائل عدیده بازنشستگان در هر دو گروه مسائل ناشی از «ترک خدمت» و «کهولت سن»، تجربیات دنیا را بررسی کرده و پیشنهادهایی برای بهبود زیست بوم اجتماعی و رفاهی بازنشستگان ارائه دهید. امید است که با انجام مطالعه حاضر اهداف زیر محقق شود:

- شناسایی بهترین تجربیات جهانی در مدیریت مسائل بازنشستگی و حمایت از بازنشستگان.

- تحلیل تطبیقی نقش و تأثیر نهادهای اجتماعی در بهبود وضعیت بازنشستگان.
- بررسی راهکارهای موفق در حوزه مشارکت اجتماعی بازنشستگان و ارائه خدمات حمایتی.
- استخراج درس هایی برای بهبود سیاست های داخلی در ایران بر اساس تجربه های بین المللی.

- بررسی نحوه تعامل نهادهای دولتی و غیردولتی در ارائه خدمات به بازنشستگان.

بررسی تجربیات دنیا در خصوص نقش نهادها و سازمان های اجتماعی در حوزه بازنشستگی در دنیا می تواند اطلاعات ارزشمندی درباره عملکرد و اثربخشی این نهادها در بهبود کیفیت زندگی بازنشستگان ارائه دهد. با توجه به تغییرات سریع جمعیت شناختی و چالش های اقتصادی، این مطالعه فرصتی برای شناسایی راهکارهای نوآورانه و مؤثر در زمینه مدیریت نظام های بازنشستگی و پشتیبانی از بازنشستگان خواهد بود.

روش‌شناسی

روش تحقیق این مطالعه، مطالعه اسنادی و مرور گزارشات بین‌المللی مانند سازمان همکاری و توسعه اقتصادی^۳، بانک جهانی و سازمان بین‌المللی کار^۴ و همچنین مشاهده و بررسی سایت‌ها و گزارشات رسمی نهادها و سازمان‌های اجتماعی مرتبط است، که برای شناسایی بخشی از تجربیات کشورها در در زمینه نقش نهادهای اجتماعی در حوزه بازنشستگی، یک روش بسیار مناسب است. این روش به محقق امکان می‌دهد تا به حجم عظیمی از اطلاعات دست پیدا کرده و بینش عمیقی نسبت به موضوع پژوهش خود کسب کند.

در این مطالعه ۲۰ تشکل از ۸ کشور جهان بررسی شده است که سه تشکل متعلق به ایران بوده است. کانون بازنشستگی و خانه امید بازنشستگان که کاملاً مرتبط با بازنشستگان است و خانه سالمندان که بازنشستگان کشور بخش معناداری از جامعه هدف آن‌ها هستند. ایران و آمریکا با سه تشکل بیشترین سهم را در میان کشورهای منتخب پژوهش به خود اختصاص داده است. ایتالیا، چین و دانمارک نیز با یک تشکل کمترین سهم را در میان نمونه پژوهشی دارند.

انتخاب کشورهای آمریکا، بریتانیا، فرانسه، آلمان، ایتالیا، دانمارک، چین و هند برای بررسی تطبیقی تجربیات در حوزه بازنشستگی و نقش سازمان‌های اجتماعی در آن حوزه، بر اساس مجموعه‌ای از عوامل کلیدی و توجیهات منطقی صورت گرفته است. این انتخاب به منظور دستیابی به یک دیدگاه جامع و مقایسه‌ای، با در نظر گرفتن تفاوت‌های فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی این کشورها و همچنین مقایسه آن‌ها با وضعیت ایران، انجام شده است. دلایل انتخاب این کشورها به شرح زیر است:

3. OECD.

4. ILO.

تنوع مدل‌های اقتصادی و اجتماعی: این کشورها نماینده طیف گسترده‌ای از مدل‌های اقتصادی، از اقتصاد بازار آزاد تا اقتصاد سوسیال دموکرات هستند. این تنوع به ما امکان می‌دهد تا تأثیر مدل‌های اقتصادی مختلف بر سیستم‌های بازنشستگی و نقش نهادهای اجتماعی را بررسی کنیم.

سطح توسعه‌یافتگی متفاوت: برخی از این کشورها (مانند آمریکا، آلمان، فرانسه) جزو کشورهای توسعه‌یافته و برخی دیگر (مانند چین و هند) در حال توسعه هستند. این تفاوت به ما اجازه می‌دهد تا تأثیر سطح توسعه‌یافتگی بر سیاست‌های بازنشستگی و حمایت‌های اجتماعی را ارزیابی کنیم.

سیستم‌های بازنشستگی متنوع: این کشورها دارای سیستم‌های بازنشستگی متنوعی هستند، از سیستم‌های مبتنی بر بازار تا سیستم‌های مبتنی بر همبستگی بین نسلی. این تنوع به ما امکان می‌دهد تا مزایا و معایب هر یک از این سیستم‌ها را بررسی کنیم.

نقش برجسته سازمان‌های اجتماعی: سازمان‌های اجتماعی در این کشورها نقش بسیار مهمی در ارائه خدمات به بازنشستگان ایفا می‌کنند. با مطالعه تجربیات این کشورها، می‌توانیم به درک بهتری از نقش و اهمیت این سازمان‌ها در تأمین رفاه اجتماعی بازنشستگان برسیم.

تاریخی غنی از اصلاحات بازنشستگی: بسیاری از این کشورها در طول دهه‌های اخیر اصلاحات گسترده‌ای در سیستم‌های بازنشستگی خود انجام داده‌اند. بررسی این اصلاحات به ما کمک می‌کند تا درس‌هایی برای اصلاحات آتی در ایران استخراج کنیم.

علاوه بر موارد فوق، دلایلی خاص برای انتخاب برخی از کشورها نیز وجود دارد که به اهم این دلایل اشاره شده است:

- آمریکا و بریتانیا: به عنوان نمایندگان از کشورهای با اقتصاد بازار آزاد و سیستم‌های بازنشستگی مبتنی بر بازار.
- فرانسه و آلمان: به عنوان نمایندگان از کشورهای اروپایی با سیستم‌های بازنشستگی مبتنی بر همبستگی بین نسلی و نقش قوی دولت در تأمین رفاه اجتماعی.
- ایتالیا: به دلیل بحران اقتصادی اخیر و چالش‌های جدی که سیستم بازنشستگی این کشور با آن مواجه است.

- دانمارک: به عنوان نمونه‌ای موفق از یک کشور با سیستم رفاه اجتماعی قوی و مشارکت بالای شهروندان در فعالیتهای داوطلبانه.

- چین و هند: به عنوان نمایندگانی از کشورهای در حال توسعه با جمعیت پیرشونده و چالش‌های خاص در حوزه بازنشستگی.

با شناسایی تجربیات این کشورها، می‌توان به درک عمیق‌تری از چالش‌های موجود در سیستم بازنشستگی ایران دست یافت و راهکارهایی برای بهبود آن ارائه داد. همچنین، این مقایسه می‌تواند به شناسایی نقاط قوت و ضعف سیستم بازنشستگی ایران نسبت به سایر کشورها کمک کند.

در نهایت، باید توجه داشت که هر کشوری دارای شرایط خاص خود است و نمی‌توان به سادگی تجربیات یک کشور را به کشور دیگری تعمیم داد. با این حال، مطالعه تطبیقی تجربیات کشورهای مختلف می‌تواند به عنوان یک نقطه شروع برای طراحی سیاست‌های مناسب در حوزه بازنشستگی در ایران مورد استفاده قرار گیرد.

تجربیات دنیا در خصوص تشکلهای اجتماعی مرتبط با بازنشستگان

در کشورهای مختلف، تعاونیها، کسب و کارهای اجتماعی و تشکلهای مردم نهاد برنامههای مختلفی برای حمایت از بازنشستگان دارند. به عنوان مثال در آمریکا سازمانهایی مانند «ارتش نجات»^۵، «گودویل»^۶ و «یمکا»^۷ برنامههای مفصلی برای کمک به بازنشستگان دارند. این برنامهها شامل ارائه خدمات درمانی، کمکهای مالی و فرصتهای اجتماعی و آموزشی می شوند. به عنوان مثال، یمکا کلاسهای آموزشی و برنامههای ورزشی برای بازنشستگان سالمند دارد تا آنها را فعال و سالم نگه دارد. در انگلیس سازمانهایی مانند «سالمندان مستقل»^۸ خدمات گستردهای به این قشر ارائه می دهد. این خدمات شامل مشاوره های حقوقی و مالی، کمک به حفظ سلامت جسمی و روانی و برنامه های اجتماعی برای کاهش انزوای اجتماعی ایشان است. این سازمانها برنامه های تامین مالی خرد^۹ و آموزش های مالی را ارائه می دهند تا بازنشستگان بتوانند کسب و کارهای کوچک خود را راه اندازی کنند و استقلال مالی داشته باشند. در هند نیز سازمانهایی مانند «جامعه تعاون سال های طلایی»^{۱۰} برنامه های متنوعی برای حمایت از بازنشستگان سالمند ارائه می دهند که شامل خدمات بهداشتی، آموزش های مالی و برنامه های اجتماعی است. این مثال ها نشان می دهد که کشورهای مختلف تلاش های متنوعی برای حمایت از بازنشستگان از طریق تشکلهای و شرکت های اجتماعی انجام می دهند. برای شناخت بهتر و بیشتر این نهادها و برنامه های آنها، منابع مالی و الگوی تعاملی آنها با دولت و بازنشستگان در ادامه با جزئیات بیشتری بررسی شده اند.

5. The Salvation Army.

6. Goodwill Industries.

7. YMCA of the USA.

8. Independent Age.

9. Micro Finance .

10. Golden Years Cooperative Society.

نکته قابل توجه در ادامه مطالعه این است که داده‌های مرتبط با هر شکل اجتماعی، صرفاً و عیناً مستخرج از اطلاعات منتشره و ابراز شده آن‌ها در گزارشات و سایت‌های رسمی آن‌هاست و تحلیل و دانش پژوهشگر صرفاً در خصوص «نظریه تغییر» موسسه به آن اضافه شده است. به عنوان مثال «حق عضویت اعضا» یکی از منابع مهم مالی تشکلهای مردم‌نهاد، خیریه‌ها و تعاونی‌هاست اما در اطلاعات منتشره برخی از این تشکلهای به آن اشاره نشده است. از این رو، با وجود اینکه محقق بر وجود چنین منبعی اطمینان زیادی دارد اما به منابع مالی مصرح تشکل اضافه نشده است.

۱- آمریکا

تا سال ۲۰۲۵، جمعیت ایالات متحده حدود ۳۳۱ میلیون نفر است که تقریباً ۱۶٪ از آن‌ها (حدود ۵۴ میلیون نفر) ۶۵ سال یا بیشتر دارند. بر اساس پیش‌بینی‌ها تا سال ۲۰۶۰ در حدود ۲۳ درصد از جمعیت آن بالای ۶۵ سال خواهند بود. آمریکا یکی از بزرگترین اقتصادهای جهان است، اما نابرابری درآمد و دسترسی به خدمات بهداشتی همچنان یکی از چالش‌های اساسی آن کشور محسوب می‌شود. از نظر سیاسی، آمریکا به شدت دوقطبی شده و سیاست‌های اجتماعی و اقتصادی در دولت‌های مختلف تغییرات بسیار زیادی را تجربه می‌کند. بازنشستگان از «سیستم تأمین اجتماعی» و «مراقبت‌های بهداشتی» بهره‌مند هستند، اما همچنان نگرانی‌های بسیاری درباره کفایت این برنامه‌ها وجود دارد. این آمار نشان می‌دهد که بخش قابل‌توجهی از جمعیت بازنشسته هستند یا به سن بازنشستگی نزدیک می‌شوند (۸).

- امنیت مالی: بسیاری از بازنشستگان با کمبود پس‌انداز بازنشستگی و وابستگی به تأمین اجتماعی روبه‌رو هستند، در حالی که مزایای تأمین اجتماعی معمولاً تمام هزینه‌های زندگی آن‌ها را پوشش نمی‌دهد (۹).
- هزینه‌های مراقبت‌های بهداشتی: دسترسی به خدمات درمانی و تأمین هزینه‌های مراقبت بلندمدت یکی از نگرانی‌های اصلی است، زیرا نظام مراقبتی آمریکا معمولاً خدمات مراقبت بلندمدت را پوشش نمی‌دهد (۱۰).

- انزوای اجتماعی و مشکلات سلامت روان: بسیاری از بازنشستگان، به ویژه کسانی که شبکه‌های حمایتی اجتماعی محدودی دارند، دچار احساس تنهایی و افسردگی می‌شوند (۱۱).

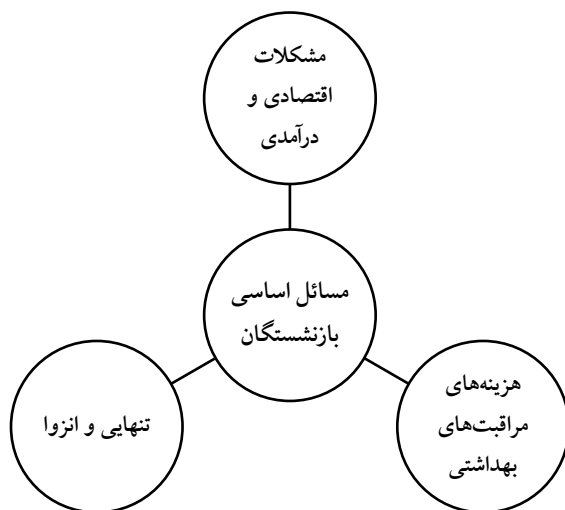
جدول ۱- ترسیم وضعیت کلی آمریکا

شرایط سیاسی	شرایط اجتماعی	شرایط اقتصادی	وضعیت جمعیتی	جمعیت
دوقطبی شدید و تغییرات شدید سیاست‌های دولتی	ابهام در کارآمدی نظام تامین اجتماعی و مراقبت بهداشتی	نابرابری درآمد و دسترسی به خدمات بهداشتی	تقریباً ۱۶ درصد بازنشته و جمعیت در حال پیری شدن	حدود ۳۳۱ میلیون نفر

همانطور که بیان شد، در آمریکا بسیاری از بازنشستگان آمریکایی نگران درآمد ناکافی و عدم ثبات مالی هستند. با افزایش هزینه‌های زندگی و کاهش منابع تامین مالی مانند حقوق بازنشستگی یا برنامه‌های دولتی نظیر «تامین اجتماعی»^{۱۱} تامین هزینه‌های زندگی یک چالش اصلی است. به دلیل هزینه‌های بالای مراقبت‌های پزشکی و محدودیت‌های بهداشتی^{۱۲}، بازنشستگان با مشکل دسترسی به خدمات بهداشتی کافی روبرو هستند. بازنشستگان در آمریکا نیز از انزوای اجتماعی رنج می‌برند که تأثیر منفی بر سلامت روانی آن‌ها دارد.

11 .Social Security.

12 .Medicare.

شکل ۱- اهم مشکلات بازنشستگان در آمریکا

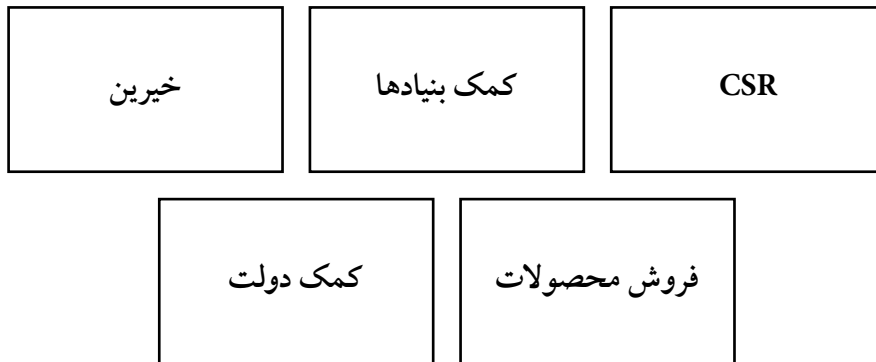
۱-۱- ارتش نجات^{۱۳}

ارتش نجات در آمریکا که در سال ۱۸۶۵ تأسیس شده یک سازمان مذهبی خیریه‌ای است که به عنوان بخشی از جنبش بین‌المللی ارتش نجات فعالیت می‌کند. این سازمان بر ارائه خدمات اجتماعی متمرکز است، از جمله کمک‌های بشردوستانه در بلایای طبیعی، برنامه‌های توان بخشی و حمایت از جامعه، و مأموریت آن خدمت به افراد نیازمند، از جمله سالمندان و بازنشستگان است (۱۲، ۱۳).

برای بازنشستگان، ارتش نجات برنامه‌های مختلفی را با هدف بهبود کیفیت زندگی آنها ارائه می‌دهد. این برنامه‌ها شامل فعالیت‌های ویژه سالمندان مانند گردهمایی‌های اجتماعی، گروه‌های حمایتی و کمک در تأمین نیازهای اساسی مانند غذا و مسکن است (۱۴، ۱۲). علاوه بر این، این سازمان برنامه‌های کمک مالی را برای کمک به سالمندان کم‌درآمد در مدیریت هزینه‌های خدمات عمومی و سایر مخارج ارائه می‌دهد.

ارتش نجات تلاش بسیاری برای رفع چالشهای بازنشستگان در ایالات متحده انجام می‌دهد، به‌ویژه برای افرادی که در معرض خطر فقر یا انزوای اجتماعی قرار دارند. اهم خدمات اجتماعی این تشکل برای بازنشستگان^{۱۴} به شرح زیر است (۱۵):

- ارائه خدمات حمایتی گسترده‌ای از جمله ارائه غذا، لباس، پناهگاه و برنامه‌های اجتماعی و تفریحی.
 - اجرای برنامه‌های درمانی و مشاوره‌ای برای بازنشستگان سالمند.
- منابع مالی تشکل عمدتاً از طریق «کمک‌های خیریه‌ای» از جانب افراد، شرکت‌ها و سازمان‌ها، «فروش محصولات» در بازارچه‌های خیریه و همچنین «کمک‌های دولتی» و «بنیادها» تامین می‌شود (۱۶).

شکل ۲- ساختار تامین مالی ارتش نجات

«نظریه تغییر»^{۱۵} این تشکل به صورت تعریف شده است که، ارتش نجات بر این باور است که با برآورده کردن نیازهای اساسی افراد نیازمند (به‌ویژه بازنشستگان و سالمندان) مانند غذا،

۱۴. تمرکز این مطالعه بر بازنشسته و بازنشسته سالمند است اما فعالیت‌ها و برنامه‌های این تشکل‌ها صرفاً محدود و مختص بازنشستگان نیست و خدمات بیشتری دارند که بعضاً هیچ ربطی به بازنشستگان ندارد مانند آموزش و جلوگیری از بازماندگی از تحصیل، همچنین جامعه هدف بزرگتری نیز دارند. مانند نیازمندان و معزندان بازپروری شده که شامل موضوع این مطالعه نیست. لذا مطالبی که در ادامه بیان شده صرفاً به خدمات و اقداماتی اشاره دارد که مرتبط با بازنشسته و بازنشسته سالمند است و سایر موضوعات و سایر افراد تحت پوشش تشکل‌های مورد مطالعه بیان نشده است.

۱۵. نظریه تغییر (Theory of Change) یک ابزار مهم در برنامه‌ریزی استراتژیک است که به نهادها کمک می‌کند تا چگونگی دستیابی به اهداف بلندمدت خود را درک کنند.

مسکن و مشاوره، می تواند زندگی آنها را تغییر دهد. از طریق این اقدامات فوری، افراد نیازمند می توانند به وضعیت پایدار و خودکفایی برسند، که در نهایت به کاهش فقر و افزایش رفاه عمومی منجر می شود. این نظریه تأکید دارد که تامین نیازهای اولیه به عنوان اولین قدم در تغییر زندگی افراد عمل می کند، که سپس به حمایت های اجتماعی و روحی گسترش می یابد تا بازنشستگان بتوانند مجدداً به جامعه بازگردند. این تغییر از طریق فراهم کردن محیطی پایدار و حمایتی که در آن افراد می توانند بهبود یافته و توانمند شوند، محقق می شود (۱۶).

۱-۲- گودویل اینداستریز^{۱۶}

گودویل اینداستریز یک سازمان غیرانتفاعی است که در سال ۱۹۰۲ در آمریکا تأسیس شد. گودویل بر آموزش شغلی، خدمات کاریابی و سایر برنامه های اجتماعی تمرکز دارد. این سازمان که بیش از یک قرن پیش تأسیس شده، از طریق شبکه ای از نمایندگی های محلی فعالیت می کند و عمده درآمد خود را از طریق فروش کالاهای اهدایی در فروشگاه های خیریه تأمین می کند. این درآمد، رسالت اصلی سازمان را که کمک به افراد، از جمله بازنشستگان، برای دستیابی به خودکفایی اقتصادی است، حمایت می کند (۱۷، ۱۸).

برای بازنشستگان تحت پوشش گودویل، خدمات مختلفی را با هدف افزایش قابلیت اشتغال و بهبود کیفیت زندگی آنها ارائه می دهد. این خدمات شامل برنامه های آموزش شغلی ویژه سالمندان، مشاوره فردی و کمک به یافتن فرصت های شغلی مناسب است. علاوه بر این، گودویل منابعی را برای آموزش سواد مالی و توسعه مهارت ها فراهم می کند که به ویژه برای بازنشستگانی که قصد بازگشت به بازار کار یا ورود به نقش های جدید را دارند، مفید است. گودویل نقش مهمی در حمایت از بازنشستگان ایفا می کند. با ترویج مشارکت آنها در بازار کار و جامعه، به بهبود وضعیت اقتصادی و اجتماعی آنها کمک می کند. این سازمان با مدیریت فروشگاه های دست دوم و سایر فعالیت های تجاری، منابع مالی مورد نیاز برای اجرای برنامه های توانمندسازی را تأمین می کند. اهم خدمات اجتماعی این تشکل برای بازنشستگان سالمند شامل موارد زیر است (۱۹):

- ارائه آموزش ها و فرصت های کسب و کار و استقلال مالی.

- گودویل کلاس‌های آموزشی و کارآموزی مختلفی برای بازنشستگان برگزار می‌کند تا به آن‌ها در یادگیری مهارت‌های جدید و بازگشت به بازار کار کمک کند. منابع مالی تشکل عمدتاً از طریق فروش اقلام اهدایی در فروشگاه و بازارچه‌های خیریه‌ای خود، کمک‌های مالی از افراد و سازمان‌ها و همچنین مشارکت با شرکت‌های بزرگ تامین می‌شود. گودویل به عنوان یک خیریه و سازمان غیرانتفاعی فعالیت می‌کند که مأموریت اصلی آن آموزش و اشتغال است (۲۰).

شکل ۳- ساختار تامین مالی گودویل

گودویل بر این باور است که آموزش و ایجاد فرصت‌های شغلی، به‌ویژه برای بازنشستگان و سالمندان، می‌تواند کیفیت زندگی آن‌ها را بهبود بخشد و به کاهش فقر کمک کند. از طریق ارائه آموزش‌های حرفه‌ای و اشتغال‌زایی، این سازمان تلاش می‌کند افراد را توانمند سازد تا به خودکفایی مالی برسند و سهمی در اقتصاد داشته باشند. نظریه تغییر گودویل تأکید دارد که با ارائه فرصت‌های اقتصادی و آموزشی، افراد می‌توانند به استقلال مالی دست یابند و از انزوای اجتماعی رهایی یابند (۲۰).

۱-۳- انجمن مسیحیان جوان^{۱۷}

انجمن مسیحیان جوان (یمکا) یک سازمان غیرانتفاعی است که در سال ۱۸۴۴ تأسیس شده، یک شرکت اجتماعی است که در ابتدا بر ترویج سبک زندگی سالم، مسئولیت اجتماعی و

توسعه جوانان تمرکز داشت. همکنون این سازمان با ارائه برنامه‌ها و خدمات متنوع به افراد در تمامی سنین، از جمله بازنشستگان، به تقویت جوامع کمک می‌کند (۲۱، ۲۲).

یمکا برای بازنشستگان مجموعه‌ای از برنامه‌ها برای بهبود سلامت جسمی، ذهنی و اجتماعی آن‌ها ارائه می‌دهد. این برنامه‌ها شامل کلاس‌های تناسب‌اندام، شنا و فعالیت‌های تفریحی است که سبک زندگی فعال را تشویق می‌کند. علاوه بر این، یمکا با ارائه برنامه‌های اجتماعی و فرصت‌های مشارکت در جامعه، ارتباطات اجتماعی بین سالمندان را تقویت کرده و از انزوای اجتماعی آن‌ها جلوگیری می‌کند (۲۱، ۲۳). این سازمان همچنین بر آموزش سلامت و ابتکارات مرتبط با رفاه سالمندان تمرکز دارد، که می‌تواند به‌ویژه برای بازنشستگانی که به دنبال حفظ سلامت و نشاط خود هستند، مفید باشد (۲۴). یمکا با ترویج سبک زندگی سالم و مشارکت اجتماعی، به بهبود کیفیت زندگی آن‌ها کمک می‌کند. بازنشستگان در قالب گروه «خانواده» از خدمات اجتماعی این انجمن بهره‌مند می‌شوند.

منابع مالی این تشکل از طریق دریافت «حق عضویت‌ها»، «کمک‌های مالی» از افراد و شرکت‌ها، «برنامه‌های جمع‌آوری کمک» از قبیل رویدادها و بازارچه‌ها و «کمک‌های دولتی» تأمین می‌شود. یمکا به‌عنوان یک سازمان غیرانتفاعی ارتقای سلامت جسمی و روانی جامعه را مأموریت خود می‌داند (۲۵).

شکل ۴- ساختار تأمین مالی انجمن مسیحیان جوان (یمکا)

۱-۴- بانک ملی تعاونی^{۱۸}

بانک ملی تعاونی در ایالات متحده یک مؤسسه مالی است که به طور خاص به تعاونی‌ها و اعضای آن‌ها، از جمله بازنشستگان، خدمات ارائه می‌دهد. این بانک با هدف حمایت از بخش تعاونی تأسیس شده و طیف گسترده‌ای از خدمات مالی را که می‌توانند برای بازنشستگان مفید باشند، ارائه می‌کند، از جمله:

- وام‌ها و تسهیلات اعتباری: بانک انواع وام‌ها را طراحی کرده و ارائه می‌دهد که می‌توانند به بازنشستگان در مدیریت هزینه‌ها یا سرمایه‌گذاری در کسب‌وکارهای کوچک کمک کنند (۲۶).
 - فرصت‌های پس‌انداز و سرمایه‌گذاری: این بانک حساب‌های پس‌انداز و فرصت‌های سرمایه‌گذاری متناسب با نیازهای بازنشستگان را فراهم می‌کند و به آن‌ها کمک می‌کند تا امور مالی خود را در دوران بازنشستگی به طور مؤثری مدیریت کنند (۲۷).
 - آموزش مالی: بانک در برنامه‌های آموزشی حضور جدی دارد تا اعضای خود را در زمینه مدیریت مالی آگاه سازد. این امر برای بازنشستگانی که به راهنمایی در مورد بودجه‌بندی و برنامه‌ریزی مالی آینده نیاز دارند، بسیار مهم است (۲۸).
- به طور کلی، بانک نقش مهمی در حمایت از وضعیت مالی بازنشستگان دارد و با ارائه محصولات و خدمات مالی متناسب، به بهبود امنیت مالی آن‌ها در دوران بازنشستگی کمک می‌کند.

۲- انگلستان

تا سال ۲۰۲۵، جمعیت بریتانیا حدود ۶۷ میلیون نفر برآورد شده است. تقریباً ۱۸٪ از این جمعیت ۶۵ سال یا بیشتر دارند، که نشان‌دهنده تعداد قابل توجهی از بازنشستگان است. بریتانیا با روند پیری جمعیت مواجه است. تا سال ۲۰۵۰، پیش‌بینی می‌شود که ۲۵ درصد از جمعیت این کشور را سالمندان تشکیل دهند. با وجود اقتصاد پیشرفته، انگلیس پس از خروج از اتحادیه اروپا (برگزیت) با چالش‌های اقتصادی مواجه شده است؛ از جمله تورم و افزایش

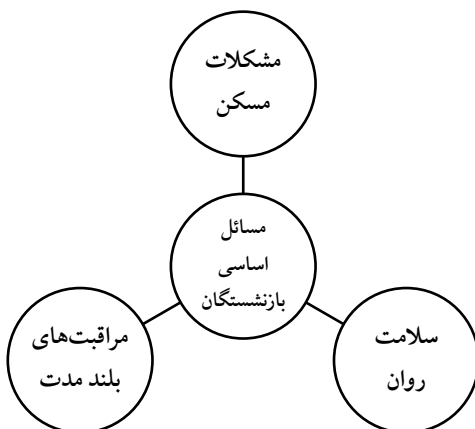
هزینه‌های زندگی. نظام بهداشت عمومی^{۱۹} و سیستم بازنشستگی دولتی از جمله اصلی‌ترین خدمات رفاهی برای بازنشستگان این کشور هستند. چالش‌های سیاسی ناشی از برگزیت تأثیرات عمده‌ای بر اقتصاد و روابط تجاری این کشور داشته است (۲۹). بازنشستگان در بریتانیا با چندین چالش اساسی مواجه هستند، از جمله:

- امنیت مالی: بسیاری از بازنشستگان به شدت به مستمری دولتی وابسته هستند، اما این مستمری در برخی از موارد برای تأمین هزینه‌های زندگی ایشان کافی نیست و در نتیجه، ناامنی مالی ایجاد می‌کند (۳۰).
- دسترسی به خدمات درمانی: دسترسی به خدمات بهداشتی و درمانی برای افراد ساکن در مناطق روستایی که فاصله زیاد و کمبود امکانات درمانی دارند، موانع مهمی محسوب می‌شوند (۳۱).
- انزوای اجتماعی: بسیاری از سالمندان با تنهایی و انزوای اجتماعی مواجه هستند (۳۲).

جدول ۲- ترسیم وضعیت کلی بریتانیا

جمعیت	وضعیت جمعیتی	شرایط اقتصادی	شرایط اجتماعی	شرایط سیاسی
حدود ۶۷ میلیون میلیون نفر	افزایش جمعیت سالمندان تا ۲۵ درصد تا سال ۲۰۵۰	چالش‌های تورم و هزینه‌های زندگی پس از برگزیت	نظام بهداشتی و بازنشستگی عمومی با چالش‌های مالی	تأثیرات برگزیت بر اقتصاد و روابط تجاری

در انگلستان، بسیاری از بازنشستگان با مشکلات مسکن روبرو هستند. هزینه‌های بالای نگهداری مسکن و نبود حمایت‌های مناسب، به‌ویژه برای بازنشستگان سالمند، از چالش‌های اصلی به‌شمار می‌رود. همچنین بازنشستگان انگلیسی با مشکلات سلامت روانی نظیر افسردگی و اضطراب به دلیل انزوا و فشارهای اقتصادی دست و پنجه نرم می‌کنند. مراقبت‌های بلندمدت با کیفیت و مقرون‌به‌صرفه نیز از دیگر نیازهای حیاتی آن‌هاست که پاسخ مناسبی دریافت نکرده است (۲۹).

شکل ۵- اهم مشکلات بازنشستگان در بریتانیا

۱-۲- موسسه سالمندان بریتانیا^{۲۰}

موسسه سالمندان بریتانیا یک مؤسسه خیریه پیشرو در بریتانیا است که به حمایت از سالمندان و بازنشستگان اختصاص دارد. این سازمان که در سال ۲۰۰۰ تأسیس شده، با ارائه خدمات گوناگون و فعالیت‌های حمایتی به بهبود کیفیت زندگی سالمندان کمک می‌کند (۳۳). موسسه برای بازنشستگان مجموعه‌ای از خدمات اجتماعی ارائه می‌دهد، از جمله:

- اطلاعات و مشاوره: راهنمایی در زمینه مسائل مربوط به مستمری، مزایا و خدمات درمانی، کمک به بازنشستگان در خصوص حقوق و فرصت‌های پیش‌روی آن‌ها (۳۴).
- فعالیت‌های اجتماعی: سازماندهی رویدادها و فعالیت‌های اجتماعی که مشارکت اجتماعی را تقویت کرده و از تنهایی و انزوای سالمندان جلوگیری می‌کند (۳۵).
- خدمات حمایتی: ارائه کمک‌های عملی مانند بازدیدهای خانگی، خدمات هم‌صحبتی و یاری در انجام کارهای روزمره، به‌منظور حفظ استقلال بازنشستگان (۳۶).
- فعالیت‌های مطالبه‌گری: پیگیری سیاست‌های حمایتی از سالمندان و مقابله با تبعیض سنی و موانع دسترسی به خدمات (۳۷).

به طور کلی، موسسه سالمندان بریتانیا در بهبود رفاه بازنشستگان در بریتانیا نقش مهمی ایفا می کند و با ارائه حمایت، منابع و بستری برای شنیده شدن صدای سالمندان در جامعه، به ارتقای جایگاه آنها کمک می کند.

منابع مالی این موسسه از طریق «کمک های مالی» افراد و شرکت ها، «فروش در فروشگاه های خیریه»، «کمک های دولتی» و «پروژه های تحقیقاتی» تأمین می شود. موسسه سالمندان بریتانیا به عنوان یک خیریه ثبت شده، خدمات حمایتی برای سالمندان ارائه می دهد (۳۸).

شکل ۶- ساختار تأمین مالی موسسه سالمندان بریتانیا

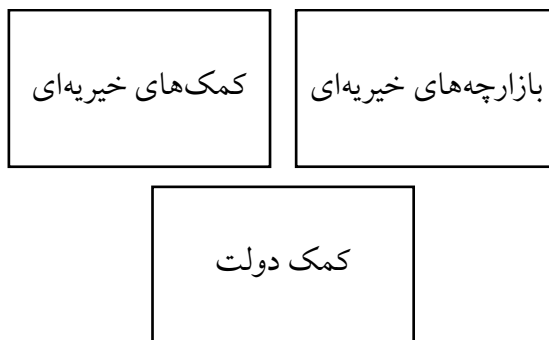
موسسه بر این باور است که با ارائه خدمات مشاوره ای و حمایتی می توان به بازنشستگان سالمند کمک کرد تا در دوران بازنشستگی از کیفیت زندگی بهتری برخوردار شوند. نظریه تغییر این سازمان بر کاهش انزوای اجتماعی و بهبود رفاه عمومی سالمندان از طریق توانمندسازی و فراهم کردن دسترسی به منابع ضروری متمرکز است. موسسه معتقد است که با دسترسی سالمندان به حمایت های مالی، اجتماعی و بهداشتی، آنها می توانند دوران بازنشستگی را با استقلال و عزت نفس بیشتری تجربه کنند و از انزوای اجتماعی دور بمانند (۳۸).

۲-۲- موسسه سالمند مستقل^{۲۱}

موسسه سالمند مستقل یک نهاد خیریه‌ای قدیمی در بریتانیا است که از سال ۱۸۶۳ به فعالیت می‌پردازد و به حمایت از سالمندان، به‌ویژه بازنشستگان اختصاص دارد. این سازمان مجموعه‌ای از خدمات متنوع را ارائه می‌دهد که با هدف بهبود کیفیت زندگی سالمندان، ترویج استقلال آن‌ها و مقابله با انزوای اجتماعی طراحی شده است. خدمات کلیدی موسسه شامل موارد زیر است:

- مشاوره و اطلاعات: ارائه راهنمایی در زمینه‌های مختلف از جمله مزایا، گزینه‌های مراقبتی و خدمات درمانی، تا به بازنشستگان در مدیریت چالش‌های دوران سالمندی کمک کند.
- خدمات حمایتی: شامل خدمات هم‌صحبتی که در آن داوطلبان با سالمندان ملاقات کرده و از طریق تعامل اجتماعی، احساس تنهایی آن‌ها را کاهش می‌دهند.
- فعالیت‌های مطالبه‌گری: موسسه برای تامین حقوق و نیازهای سالمندان تلاش می‌کند، سیاست‌های عمومی را تحت تأثیر قرار داده و خدمات ملی را برای سالمندان بهبود می‌بخشد.

موسسه برای توانمندسازی بازنشستگان برای داشتن زندگی مستقل و با عزت تلاش فراوان می‌کند و هم‌زمان به چالش‌های مرتبط با سالمندی در جامعه می‌پردازد (۴۰، ۳۹). منابع مالی تشکل از طریق کمک‌های خیریه، فروش در فروشگاه‌های خیریه و همچنین کمک‌های دولتی تأمین می‌شود. این تشکل به عنوان یک خیریه ثبت شده و خدمات خود را در انگلستان ارائه می‌دهد (۴۱).

شکل ۷- ساختار تامین مالی موسسه سالمند مستقل

نظریه تغییر موسسه سالمند مستقل این است که سالمندان در دوران بازنشستگی باید از استقلال مالی و اجتماعی کافی برخوردار باشند. این تشکل با ارائه مشاوره‌های حقوقی، مالی و اجتماعی به سالمندان کمک می‌کند تا تصمیمات آگاهانه‌تری بگیرند و از حقوق خود دفاع کنند. تمرکز اصلی این تشکل بر توانمندسازی سالمندان و حفظ عزت نفس و استقلال آنهاست. با فراهم کردن اطلاعات و مشاوره‌های مناسب، سالمندان قادر می‌شوند زندگی باکیفیت‌تری را تجربه کنند و از انزوای اجتماعی جلوگیری شود (۴۱).

۲-۳- گروه تعاونی بریتانیا^{۲۲}

گروه تعاونی بریتانیا در بریتانیا یکی از بزرگ‌ترین تعاونی‌های مصرف‌کنندگان در جهان است که ریشه آن به «پیشگامان راجدیل»^{۲۳} در قرن نوزدهم بازمی‌گردد. این گروه در طیف گسترده‌ای از حوزه‌های کسب‌وکار فعالیت دارد، از جمله خرده‌فروشی مواد غذایی، بانکداری، بیمه و خدمات مراسم تدفین، و تأکید ویژه‌ای بر تجارت اخلاقی و متعهد به حفظ و توسعه منافع اعضا دارد (۴۲، ۴۳).

تعاونی مذکور، بازنشستگان در ارائه خدمات متنوعی خود در اولویت قرار می‌دهند. از جمله این خدمات، دسترسی به خدمات مالی از طریق تعاونی است که بر اصول بانکداری اخلاقی

22. Co-operative Group.

۲۳. Rochdale Pioneers (پیشگامان راجدیل) گروهی از کارگران بریتانیایی بودند که در سال ۱۸۴۴ در شهر راجدیل، انگلستان اولین تعاونی مصرف موفق را تأسیس کردند و اصول اساسی جنبش تعاونی مدرن را پایه‌گذاری نمودند. این گروه متشکل از ۲۸ کارگر بود که به دلیل شرایط دشوار اقتصادی و استثمار در بازارهای سنتی، تصمیم گرفتند یک فروشگاه تعاونی راه‌اندازی کنند تا کالاهای باکیفیت را با قیمت عادلانه به اعضای خود عرضه نمایند.

متمرکز است (۴۴). علاوه بر این، تعهد این گروه به جامعه و حمایت متقابل می‌تواند فرصت‌هایی را برای بازنشستگان فراهم کند تا در فعالیت‌های اجتماعی مشارکت کنند و در مدیریت تعاونی نقش داشته باشند، که این امر می‌تواند حس تعلق و هدفمندی آن‌ها را تقویت کند (۴۵).

۳- فرانسه

تا سال ۲۰۲۵، جمعیت فرانسه حدود ۶۷ میلیون نفر برآورد شده است. فرانسه یکی از بزرگترین کشورهای اتحادیه اروپا از نظر اقتصادی است. فرانسه با چالش‌های اقتصادی مختلفی مانند نرخ بالای بیکاری و بدهی عمومی دست و پنجه نرم می‌کند. از نظر سیاسی، جنبش‌های اجتماعی و اعتراضات مداوم علیه اصلاحات بازنشستگی و نابرابری‌های اقتصادی بر فضای کشور تأثیرگذار بوده‌اند. سیستم تأمین اجتماعی و خدمات بهداشتی فرانسه قوی است، اما برای حفظ پایداری نیاز به اصلاحات ساختاری دارد. تقریباً ۲۰٪ از این جمعیت ۶۵ سال یا بیشتر دارند، که نشان‌دهنده تعداد قابل توجهی از بازنشستگان است (۴۶). بازنشستگان در فرانسه با چندین چالش اساسی مواجه هستند، از جمله:

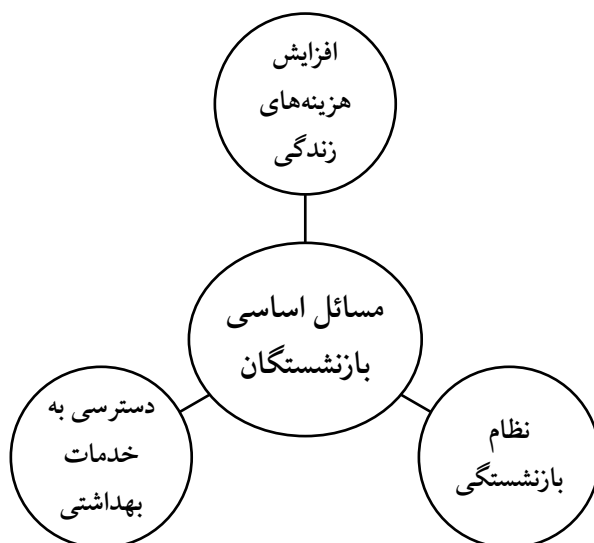
امنیت مالی: بسیاری از بازنشستگان به مستمری‌های بازنشستگی وابسته هستند که بعضاً برای حفظ استانداردهای زندگی آن‌ها کافی نیست و منجر به احساس فشار مالی شود (۴۷). دسترسی به خدمات درمانی: دسترسی به مراقبت‌های بهداشتی می‌تواند مشکل باشد، به‌ویژه برای افراد مبتلا به بیماری‌های مزمن یا ساکنان مناطق روستایی که در آنجا خدمات درمانی ممکن است محدود باشد (۴۸).

انزوای اجتماعی: بسیاری از سالمندان با تنهایی و انزوای اجتماعی مواجه هستند (۴۹).

جدول ۳- ترسیم وضعیت کلی فرانسه

شرایط سیاسی	شرایط اجتماعی	شرایط اقتصادی	وضعیت جمعیتی	جمعیت میلیون نفر
اعتراضات مداوم به سیاست‌های اصلاحی بازنشستگی و نابرابری اقتصادی	نظام تأمین اجتماعی و بهداشتی قوی اما نیازمند اصلاح	چالش‌های بیکاری و بدهی عمومی	افزایش جمعیت سال‌مندان به ۲۰ درصد	حدود ۶۷ میلیون

بازنشستگان فرانسوی با چالش‌هایی مانند افزایش هزینه‌های زندگی مواجه‌اند که به‌ویژه در بخش خدمات بهداشتی و اجتماعی برجسته است. نظام بازنشستگی این کشور نیز به دلیل مشکلات مالی با نگرانی‌هایی در مورد پایداری درآمدی مواجه است و دولت به‌طور مداوم اصلاحاتی را برای بهبود وضعیت صندوق‌های بازنشستگی پیشنهاد می‌دهد. هرچند سیستم بهداشتی فرانسه با کیفیت بالاست، اما برخی از بازنشستگان، به دلیل محدودیت‌های جغرافیایی یا مالی، دسترسی مناسبی به خدمات ندارند.

شکل ۸- اهم مشکلات بازنشستگان در فرانسه

۳-۱- انجمن برادران کوچک^{۲۴}

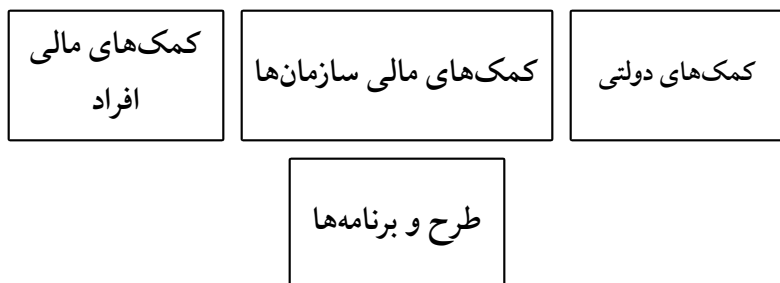
انجمن برادران کوچک یک سازمان غیرانتفاعی فرانسوی است که با هدف مقابله با انزوای اجتماعی و حمایت از سالمندان، به ویژه افرادی که در فقر زندگی می کنند، فعالیت می کند. این سازمان که در سال ۱۹۴۶ تأسیس شده، بر ارائه همراهی و کمک به سالمندانی که اغلب به حاشیه رانده شده اند تمرکز دارد. فعالیت های کلیدی این سازمان شامل موارد زیر است:

حمایت اجتماعی: بازدیدهای منظم و برنامه های اجتماعی از طریق ظرفیت داوطلبان را برای ایجاد ارتباطات اجتماعی و کاهش احساس تنهایی سالمندان سازماندهی می کند (۵۰).
کمک های عملی: این انجمن حمایت های عملی مانند کمک در انجام امور روزمره، دسترسی به خدمات ضروری و راهنمایی در فرآیندهای اداری را ارائه می دهد. اموری که می تواند برای سالمندان چالش برانگیز باشد (۵۱).

فعالیت های حمایتی و مطالبه گری: انجمن برای تامین حقوق و نیازهای سالمندان نیز فعالیت می کند و آگاهی عمومی در خصوص مسائلی مانند فقر و محرومیت اجتماعی را در میان سالمندان ترویج می دهد (۵۲).

این تشکل از طریق جذب کمک های مالی اشخاص، کمک های دولتی، طرح ها و برنامه های عملیاتی، منابع مالی خود را تأمین می کند. انجمن خدمات اجتماعی گسترده ای برای بازنشستگان سالمند فراهم می کند. نقش بازنشستگان در این تشکل بیشتر به عنوان دریافت کننده خدمات است. آن ها می توانند در برنامه های اجتماعی و تفریحی شرکت کنند و

از خدمات حمایتی بهره‌مند شوند. نقش بازنشستگان در تصمیم‌گیری‌ها محدود است و بیشتر به عنوان مخاطبان اصلی این شکل شناخته می‌شوند (۵۳).

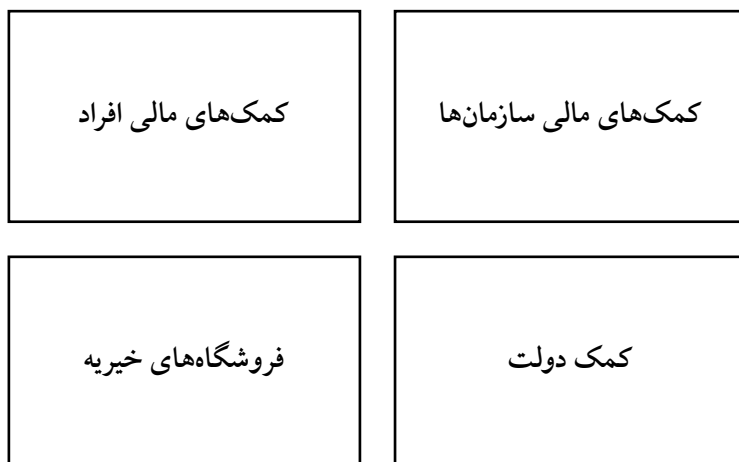

شکل ۹- ساختار تامین مالی انجمن برادران کوچک

نظریه تغییر این شکل بر این اصل استوار است که تنهایی و انزوای اجتماعی از مهم‌ترین چالش‌های بازنشستگان سالمند است و کاهش این مشکلات می‌تواند به بهبود کیفیت زندگی آن‌ها منجر شود. انجمن برادران کوچک با ارائه خدمات اجتماعی، فرهنگی و معنوی به جامعه هدف خود، کمک می‌کند تا در جامعه ادغام شوند و احساس تعلق و کرامت کنند (۵۳). انجمن یاری مردمی فرانسه^{۲۵}

این شکل (انجمن یاری) یک خیریه فرانسوی است که از سال ۱۹۴۵ به ارائه کمک‌های انسانی به افراد نیازمند می‌پردازد و در حوزه‌های مختلفی از جمله غذا، مسکن و بهداشت فعالیت می‌کند. این شکل با هدف بهبود شرایط زندگی اقشار آسیب‌پذیر به ارائه خدماتی همچون غذا، لباس و مسکن اضطراری می‌پردازد. علاوه بر این، به سالمندان نیز کمک می‌کند تا به خدمات بهداشتی، فرهنگی و تفریحی دسترسی داشته باشند. بسیاری از بازنشستگان نیازمند فرانسوی از خدمات این انجمن بهره می‌برند. فعالیت‌های کلیدی انجمن یاری برای بازنشستگان شامل موارد زیر است:

- کمک‌های غذایی: انجمن یاری برنامه‌های توزیع مواد غذایی را سازماندهی می‌کند تا دسترسی سالمندان به تغذیه مناسب را تضمین کند و به مقابله با ناامنی غذایی در میان بازنشستگان بپردازد (۵۴).
 - حمایت اجتماعی: این انجمن برنامه‌های همراهی و فعالیت‌های اجتماعی ارائه می‌دهد تا از احساس تنهایی و انزوای سالمندان که از مشکلات شایع در این گروه هستند، جلوگیری کند (۵۵).
 - مطالبه‌گری و دفاع از حقوق سالمندان: انجمن یاری از حقوق سالمندان حمایت می‌کند و تلاش دارد سیاست‌هایی را که بر رفاهی و اجتماعی ایشان تاثیرگذار باشد (۵۶).
- منابع مالی این شکل از طریق کمک‌های مالی افراد و سازمان‌ها، فروش در فروشگاه‌ها و بازارچه‌های خیریه‌ای و کمک‌های دولتی تأمین می‌شود. این شکل به عنوان یک انجمن خیریه ثبت شده و در زمینه کمک‌های اجتماعی فعالیت می‌کند (۵۷).

شکل ۱۰- ساختار تأمین مالی انجمن یاری فرانسه

بر اساس نظریه تغییر این شکل، ارائه کمک‌های فوری مانند غذا و مسکن، و همچنین حمایت‌های بلندمدت مثل آموزش و دسترسی به خدمات بهداشتی، می‌تواند افراد نیازمند، از جمله بازنشستگان سالمند، را از چرخه فقر خارج کند و به آن‌ها کمک کند تا زندگی پایدار و

باکیفیت تری داشته باشند. این انجمن تلاش می‌کند تا از طریق ارائه کمک‌های فوری و راه‌حل‌های پایدارتر به کاهش فقر و نابرابری اجتماعی کمک کند (۵۷).

۴-آلمان

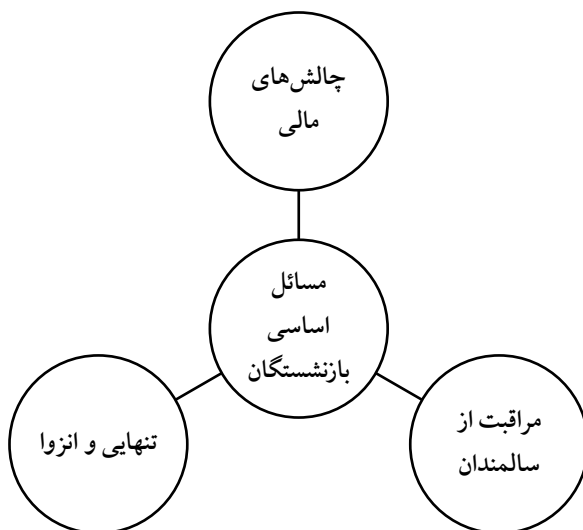
تا سال ۲۰۲۵، جمعیت آلمان حدود ۸۴ میلیون نفر برآورد شده است. تقریباً ۲۱٪ از این جمعیت ۶۵ سال یا بیشتر دارند، که نشان‌دهنده پیری جمعیت آن است. این کشور قوی‌ترین اقتصاد اروپا محسوب می‌شود و از نظر تولید ناخالص داخلی یکی از برترین کشورهای جهان است. با این حال، پیر شدن جمعیت فشار قابل توجهی بر سیستم‌های تأمین اجتماعی وارد کرده و سیاست‌های بازنشستگی و بهداشت عمومی نیز تحت تأثیر این روند قرار گرفته‌اند. ۵۸ بازنشستگان در آلمان با چندین چالش اساسی مواجه هستند، از جمله:

- امنیت مالی: فقر سالمندی در حال افزایش است، به‌ویژه در میان کارگران کم‌مهارت و افرادی که سوابق کاری منقطع دارند. بسیاری از بازنشستگان به مستمری‌های قانونی وابسته‌اند که ممکن است برای پوشش هزینه‌های زندگی کافی نباشد (۵۹).
- دسترسی به خدمات درمانی: دسترسی به خدمات بهداشتی، به‌ویژه برای افرادی که بیماری‌های مزمن دارند، می‌تواند چالش‌برانگیز باشد. کیفیت و دسترسی به خدمات درمانی در مناطق مختلف کشور تفاوت قابل توجهی دارد (۶۰).
- انزوای اجتماعی: بسیاری از سالمندان دچار تنهایی و انزوای اجتماعی هستند، که می‌تواند تأثیر منفی بر سلامت روان و کیفیت کلی زندگی آن‌ها داشته باشد (۶۱).

جدول ۴- ترسیم وضعیت کلی آلمان

شرایط سیاسی	شرایط اجتماعی	شرایط اقتصادی	وضعیت جمعیتی	جمعیت میلیون نفر
نیاز به سیاست‌های حمایتی برای بازنشستگان	چالش‌های مهاجرت و کمبود نیروی کار جوان	اقتصاد قوی اما فشار بر تامین اجتماعی به دلیل پیر شدن جمعیت	۲۱ درصد جمعیت سالمند	حدود ۸۴ میلیون

همانطور که بیان شد، بازنشستگان آلمانی نیز با چالش‌های مالی مانند کاهش درآمد پس از بازنشستگی و افزایش هزینه‌های زندگی مواجه‌اند، به‌ویژه زمانی که نیازهای بهداشتی آن‌ها با افزایش سن بیشتر می‌شود. همچنین، تقاضا برای خدمات مراقبت‌های خانگی و مراکز نگهداری از سالمندان افزایش یافته است، اما نگرانی‌هایی درباره کیفیت و هزینه این خدمات وجود دارد. علاوه بر این، انزوای اجتماعی و تنهایی نیز از مشکلات مهمی است که بازنشستگان آلمانی با آن دست و پنجه نرم می‌کنند، که این مسئله تأثیرات منفی بر سلامت روانی آن‌ها دارد.

شکل ۱۱- اهم مشکلات بازنشستگان در آلمان

۴-۱- سازمان یاری سالمندان آلمان^{۲۶}

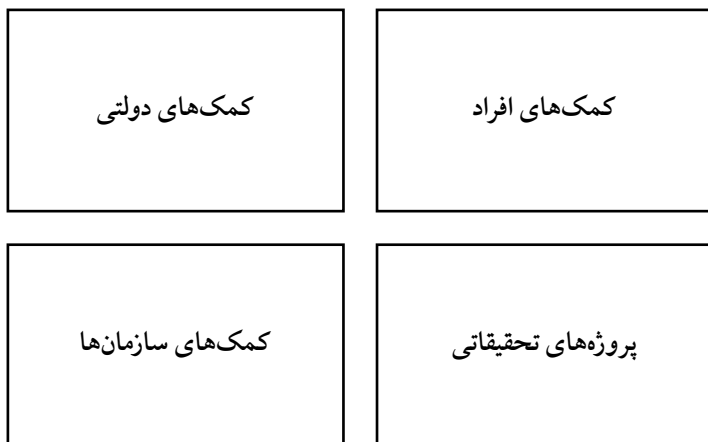
این تشکل یک سازمان غیرانتفاعی است که در آلمان فعالیت می کند و به حمایت از سالمندان به ویژه بازنشستگان سالمند اختصاص دارد. این تشکل بخشی از شبکه جهانی یاری سالمندان^{۲۷} است و هدف آن ارتقای کیفیت زندگی سالمندان و حمایت از حقوق آنها در سطح ملی و بین المللی است. فعالیت های کلیدی سازمان یاری شامل موارد زیر است (۶۲): دفاع از حقوق سالمندان: این سازمان از حقوق افراد سالمند حمایت کرده و در سیاست گذاری ها تأثیر می گذارد تا اطمینان حاصل شود که نیازهای آنها برآورده شده و به خدمات ضروری دسترسی دارند.

- خدمات حمایتی: سازمان یاری مجموعه ای از خدمات پشتیبانی را ارائه می دهد که شامل مشاوره در زمینه مراقبت های بهداشتی، تأمین اجتماعی و کمک های مالی است و به بازنشستگان کمک می کند تا چالش های دوران سالمندی را مدیریت کنند.
- مشارکت اجتماعی: این سازمان با ترویج فراگیری اجتماعی و مقابله با احساس تنهایی در میان سالمندان، فعالیت های اجتماعی و برنامه هایی را برای تقویت ارتباطات اجتماعی آنها فراهم می کند.

26. HelpAge Deutschland.

27. HelpAge International.

منابع مالی تشکلهامدتاً از طریق «کمکهای مالی اشخاص حقیقی و حقوقی»، «کمکهای دولتی» و «پروژههای تحقیقاتی» تامین می شود (۶۳).

شکل ۱۲ - ساختار تامین مالی سازمان یاری آلمان

«نظریه تغییر» تشکلهای این است که توانمندسازی بازنشستگان و حمایت از حقوق آنها به بهبود کیفیت زندگی آنها و کاهش نابرابریهای اجتماعی کمک می کند. این تشکلهای با ارائه مشاورههای حقوقی، اجتماعی و بهداشتی به بازنشستگان و سالمندان یاری می رساند تا به طور فعال در جامعه مشارکت داشته باشند و از حقوق خود دفاع کنند. توانمندسازی بازنشستگان و کاهش نابرابریهای اجتماعی از طریق حمایتهای حقوقی و اجتماعی به عنوان یک قدم مهم در بهبود وضعیت بازنشستگان تلقی می شود (۶۳).

- نظام مستمری شغلی (بازنشستگی تکمیلی کارفرمایی)^{۲۸}
- نظام مستمری شغلی^{۲۹} در آلمان به یک برنامه و مزیت بازنشستگی اطلاق می شود که کارفرمایان به کارکنان خود ارائه می دهند تا به عنوان مکملی برای سیستم بازنشستگی قانونی

28. Betriebsrente.

۲۹. اگرچه این نظام یک برنامه است و شخصیت حقوقی مستقلی بر آن متصور نیست اما به سبب تاثیرگذاری این برنامه در توانمندسازی بازنشستگان آلمانی در این گزارش بدان اشاره شده است.

عمل کند. این برنامه یکی از اجزای اساسی نظام بازنشستگی آلمان است که با هدف افزایش امنیت مالی بازنشستگان طراحی شده است. جنبه‌های کلیدی آن شامل موارد زیر است:

- درآمد تکمیلی: به عنوان منبع درآمد اضافی برای بازنشستگان عمل می‌کند و به جبران شکاف بین مستمری قانونی و درآمد پیش از بازنشستگی کمک می‌کند، که برای بسیاری از بازنشستگان با چالش‌های مالی همراه است (۶۴).
- مشارکت کارفرما: کارفرمایان معمولاً در این طرح‌های بازنشستگی مشارکت دارند و آن‌ها را از طرق مختلف، از جمله مشارکت مستقیم یا تأمین مالی از طریق بیمه‌های بازنشستگی تأمین می‌کنند. این سیستم به افزایش تعهد و وفاداری بلندمدت کارکنان کمک می‌کند (۶۵).
- مزایای مالیاتی: مشارکت در طرح‌های برنامه مذکور معمولاً شامل معافیت‌های مالیاتی است که آن را به گزینه‌ای جذاب برای کارفرمایان و کارکنان تبدیل می‌کند. این مزایا باعث افزایش مشارکت و کمک به کارمندان برای پس‌انداز مؤثرتر برای دوران بازنشستگی می‌شود (۶۶).

۵- دانمارک

دانمارک با جمعیتی حدود ۵,۹ میلیون نفر (۲۰۲۵) کشوری است که حدود ۱۹ درصد از جمعیت آن بالای ۶۵ سال دارند، که نشان‌دهنده روند رو به پیری جمعیت آن کشور است. دانمارک به دلیل سطح بالای رفاه اجتماعی و شاخص توسعه انسانی یکی از پیشرفته‌ترین کشورها در جهان محسوب می‌شود. دانمارک دارای یک سیستم مالیاتی پیشرفته و برنامه‌های تأمین اجتماعی قوی است که توانسته استانداردهای بالایی از زندگی را برای شهروندانش فراهم کند (۶۷). مطالعات مختلف نشان می‌دهند که بازنشستگی بر سلامت روان و میزان استفاده از خدمات درمانی دانمارکی‌ها تأثیر گذاشته است (۶۸). مهم‌ترین مشکلات بازنشستگان در دانمارک شامل موارد زیر است:

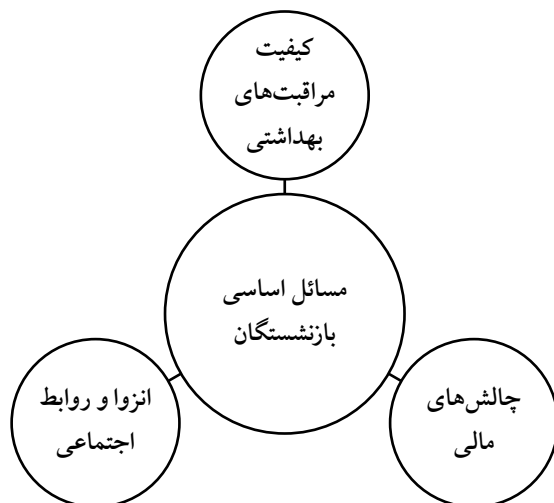
- مشکلات مرتبط با سلامتی: بسیاری از بازنشستگان با چالش‌های مرتبط با سلامت جسم و روان مواجه می‌شوند، از جمله مشکلات سلامت روان مانند افسردگی که می‌تواند در زمان بازنشستگی افزایش یابد (۶۹).

- امنیت مالی: نگرانی‌هایی درباره کفایت سیستم‌های بازنشستگی و منابع مالی وجود دارد که می‌تواند اضطراب مالی در میان بازنشستگان ایجاد کند (۷۰).
- انزوای اجتماعی: برخی بازنشستگان، به‌ویژه افرادی که تنها زندگی می‌کنند یا شبکه‌های اجتماعی محدودی دارند، با مشکل انزوای اجتماعی مواجه هستند که می‌تواند بر رفاه کلی آن‌ها تأثیر منفی بگذارد (۷۱).

جدول ۵- ترسیم وضعیت کلی دانمارک

جمعیت میلیون نفر	وضعیت جمعیتی	شرایط اقتصادی	شرایط اجتماعی	شرایط سیاسی
حدود ۶ میلیون	۱۹ درصد جمعیت سالمند	رفاه اجتماعی بالا و سیستم تامین اجتماعی قوی	چالش‌هایی در کیفیت مراقبت‌های بهداشتی و مدت زمان انتظار	دموکراسی باثبات با خدمات جامع بازنشستگی

بازنشستگان دانمارکی به سیستم بهداشتی مناسبی دسترسی دارند، اما با وجود این، نگرانی‌هایی در مورد کیفیت خدمات و مدت زمان انتظار برای دریافت برخی از خدمات بهداشتی وجود دارد. همچنین، برخی بازنشستگان در دانمارک با چالش‌های مالی مواجه هستند، به‌ویژه در حوزه مسکن و هزینه‌های زندگی. علاوه بر این، احساس انزوا و کمبود روابط اجتماعی در میان سالمندان این کشور رایج است و برای حل این مسئله نیاز به حمایت‌های اجتماعی بیشتر احساس می‌شود.

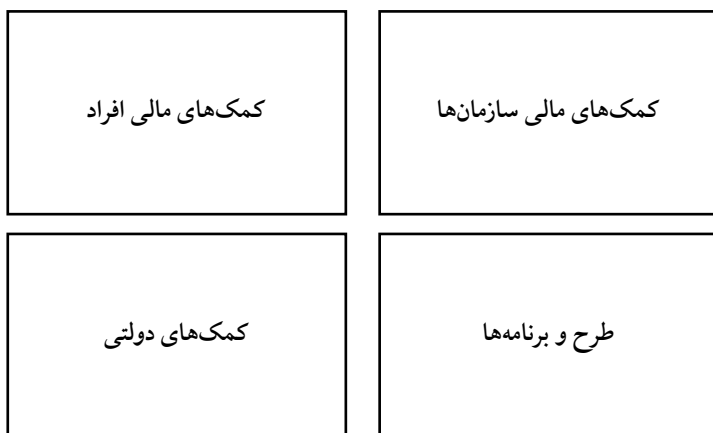
شکل ۱۳- اهم مشکلات بازنشستگان در دانمارک

۵-۱- انجمن سالمندان دانمارک^{۳۰}

انجمن سالمندان دانمارک یک سازمان غیردولتی برجسته مدافع حقوق سالمندان در دانمارک است که بر حقوق و رفاه افراد مسن تمرکز دارد. حدود ۴۶ درصد از دانمارکی‌های بالای ۶۵ سال عضو این سازمان هستند. هدف این سازمان، بهبود کیفیت زندگی بازنشستگان از طریق برنامه‌ها و ابتکارات مختلف است. این تشکل با ارائه خدمات متنوع به سالمندان، از جمله مشاوره، حمایت‌های اجتماعی و برنامه‌های فرهنگی، تلاش می‌کند تا بازنشستگان و سالمندان بتوانند به طور فعال در جامعه مشارکت داشته باشند. فعالیت‌های کلیدی انجمن سالمندان دانمارک شامل موارد زیر است:

- دفاع از حقوق سالمندان: انجمن به طور فعال برای سیاست‌هایی که به نفع سالمندان است، مانند بهبود خدمات درمانی، مستمری‌ها و مشارکت اجتماعی فعالیت می‌کند (۷۲).

- اطلاعات و پشتیبانی: این سازمان منابع و اطلاعات مرتبط با بازنشستگان را به جامعه هدف خود ارائه می‌دهد، از جمله حقوق و اختیارات قانونی، خدمات بهداشتی و فعالیت‌های اجتماعی در دسترس بازنشستگان (۷۲).
 - مشارکت اجتماعی: انجمن با ترویج فعالیت‌های اجتماعی و مشارکت جامعه، به مقابله با تنهایی سالمندان و تقویت ارتباطات اجتماعی آن‌ها کمک می‌کند (۷۲).
- منابع مالی انجمن از طریق «کمک‌های مالی افراد و شرکت‌ها»، «کمک‌های دولتی» و «طرح‌ها و برنامه‌های عملیاتی» تامین می‌شود (۷۳).

شکل ۱۴- ساختار تامین مالی انجمن سالمندان دانمارک

«نظریه تغییر» این تشکل این است که با ایجاد جامعه‌ای که در آن بازنشستگان و سالمندان بتوانند زندگی سالم و فعالی داشته باشند، می‌توان به بهبود کیفیت زندگی آن‌ها کمک کرد. این تشکل با ارائه خدمات بهداشتی، اجتماعی و حمایتی به سالمندان به‌ویژه بازنشستگان سالمند، به آنها کمک می‌کند تا بتوانند شده و زندگی مستقل و باکیفیتی داشته باشند. هدف اصلی انجمن افزایش مشارکت اجتماعی سالمندان و کاهش انزوای اجتماعی آن‌هاست (۷۳).

۶- ایتالیا

تا سال ۲۰۲۵، جمعیت ایتالیا حدود ۶۰ میلیون نفر برآورد شده است (۷۴). نزدیک به ۲۱.۹٪ از جمعیت کشور بازنشسته هستند، که معادل تقریباً ۱۳ میلیون نفر است. از این رو ایتالیا یکی از پیرترین جوامع اروپا محسوب می‌شود. این ساختار جمعیتی، فشار عظیمی بر سیستم

بازنشستگی کشور وارد کرده است، چرا که اقتصاد ایتالیا با چالش‌هایی نظیر بدهی عمومی بالا و نرخ بیکاری قابل توجه مواجه است. در کنار مشکلات اقتصادی، ایتالیا از لحاظ سیاسی نیز با بی‌ثباتی‌های دولتی و بحران‌های مستمر دست و پنجه نرم می‌کند، و سیاست‌های اجتماعی آن عمدتاً بر حمایت از سالمندان و اجرای اصلاحات در نظام بازنشستگی متمرکز است (۷۵). مهم‌ترین مشکلات بازنشستگان در ایتالیا شامل موارد زیر است:

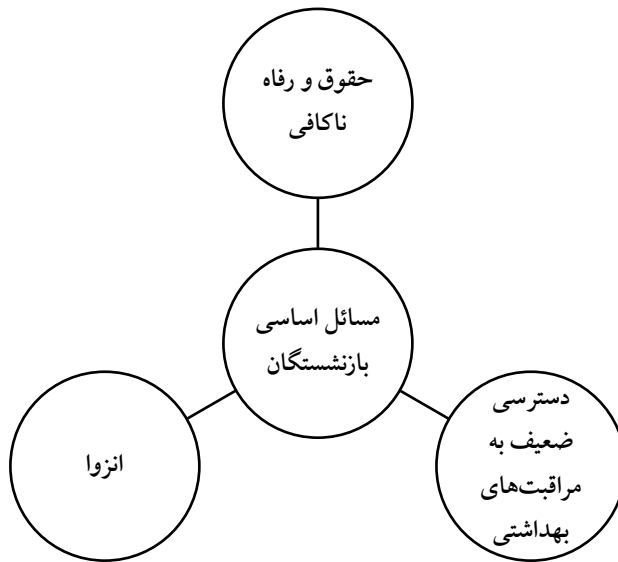
- امنیت مالی: بسیاری از بازنشستگان بشدت به سیستم مستمری عمومی وابسته هستند، که نگرانی‌هایی درباره کفایت و پایداری آن، به‌ویژه برای نسل‌های جوان‌تر با نرخ‌های جایگزینی پایین‌تر، ایجاد می‌کند (۷۶).
- دسترسی به خدمات درمانی: افزایش تعداد سالمندان، تقاضا برای خدمات درمانی را بالا برده است، اما کمبود پزشکان مراقبت‌های اولیه باعث مشکلات در دسترسی بازنشستگان به خدمات بهداشتی شده است (۷۷).
- انزوای اجتماعی: بسیاری از بازنشستگان، به‌ویژه آن‌هایی که روابط خانوادگی یا اجتماعی قوی ندارند، با احساس تنهایی و انزوای اجتماعی مواجه هستند (۷۸).

جدول ۶- ترسیم وضعیت کلی ایتالیا

جمعیت میلیون نفر	وضعیت جمعیتی	شرایط اقتصادی	شرایط اجتماعی	شرایط سیاسی
حدود ۶۰ میلیون	۲۲ درصد جمعیت سالمند	نرخ بیکاری بالا و بدهی عمومی سنگین	نظام بازنشستگی ناکافی و خدمات بهداشتی ضعیف در برخی مناطق	بی‌ثباتی دولتی و نیاز به اصلاحات بازنشستگی

همانطور که بیان شد، بازنشستگان ایتالیایی در شرایطی که نظام بازنشستگی کشور با ناکارآمدی‌های جدی مواجه است، اغلب با حقوق بازنشستگی ناکافی دست و پنجه نرم می‌کنند. این مسئله به چالشی پیچیده برای تأمین هزینه‌های زندگی بدل شده و بسیاری از بازنشستگان را در وضعیت مالی ناپایدار قرار داده است. علاوه بر این، دسترسی به خدمات بهداشتی در برخی مناطق کشور، به‌ویژه در جنوب، به‌گونه‌ای است که کیفیت مراقبت‌های بهداشتی ممکن است به‌شدت نابرابر باشد و بازنشستگان سالمند نیاز به خدمات بهتری دارند.

انزوا نیز از مشکلات مهم بازنشستگان ایتالیایی است؛ در مناطق روستایی، کمبود امکانات و روابط اجتماعی موجب شده تا بسیاری از بازنشستگان سالمند دچار احساس تنهایی و انزوا شوند که این مسئله تأثیر عمیقی بر کیفیت زندگی آن‌ها گذاشته است.

شکل ۱۵- اهم مشکلات بازنشستگان در ایتالیا

۶-۱- سازمان یاری سالمندان ایتالیا^{۳۱}

سازمان یاری سالمندان ایتالیا یک سازمان غیرانتفاعی در ایتالیا است که بر بهبود کیفیت زندگی سالمندان تمرکز دارد. این سازمان بخشی از شبکه جهانی یاری سالمندان^{۳۲} است که از حقوق و رفاه سالمندان در سراسر جهان حمایت می‌کند. سازمان یاری در ایتالیا به مقابله با چالش‌های مختلفی که بازنشستگان با آن مواجه هستند، از جمله انزوای اجتماعی، فقر و

31. Helpage Italia onlus.

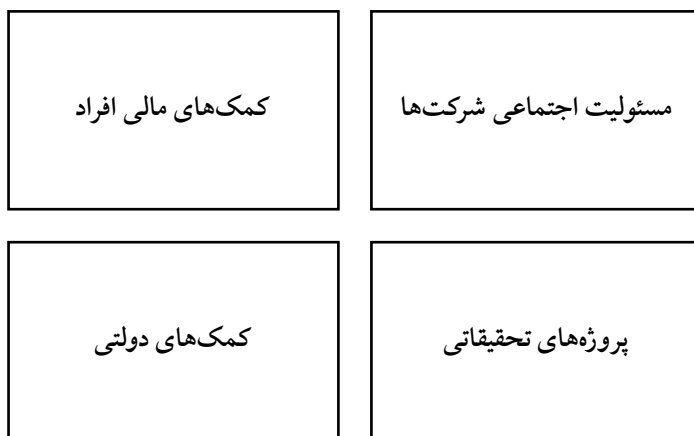
32. HelpAge International.

دسترسی به خدمات درمانی، می پردازد. این سازمان مجموعه ای از خدمات و برنامه ها را برای حمایت از بازنشستگان ارائه می دهد، از جمله:

- دفاع از حقوق سالمندان: ترویج سیاست هایی که از حقوق افراد مسن حمایت می کنند و مشارکت آن ها را در جامعه تضمین می کنند.
- حمایت اجتماعی: ارائه برنامه های اجتماعی مبتنی بر جامعه که به تقویت ارتباطات اجتماعی و کاهش احساس تنهایی در میان بازنشستگان کمک می کنند.
- خدمات بهداشتی: تسهیل دسترسی سالمندان به خدمات درمانی و برنامه های سلامت متناسب با نیازهای آن ها.

از طریق این اقدامات، سازمان یاری تلاش می کند تا بازنشستگان را برای داشتن زندگی ای با عزت، فعال و سالم توانمند سازد، در حالی که به مسائل گسترده تر اجتماعی مرتبط با سالمندی در ایتالیا نیز رسیدگی می کند (۶۲).

منابع مالی این شکل از طریق «کمک های مالی فردی و سازمانی»، «کمک های دولتی» و «انجام پروژه های تحقیقاتی» تامین می شود (۷۹).

شکل ۱۶ - ساختار تامین مالی سازمان یاری ایتالیا

«نظریه تغییر» این شکل بر این اساس است که حمایت از سالمندان و حفظ کرامت انسانی آن ها در دوران بازنشستگی می تواند به ایجاد جامعه ای عادلانه تر کمک کند. این شکل

با ارائه خدمات بهداشتی، اجتماعی و حمایتی به بازنشستگان سالمند کمک می کند تا دوران بازنشستگی خود را با کیفیت و استقلال بیشتری سپری کنند (۷۹).

۶-۲- تعاونی اجتماعی^{۳۳}

این نهاد در ایتالیا نوعی کسب و کار اجتماعی است که بر ارائه خدمات اجتماعی، آموزشی و بهداشتی، به ویژه برای گروه های آسیب پذیر از جمله سالمندان تمرکز دارد. این تعاونی ها بر پایه همیاری و همبستگی اجتماعی فعالیت می کنند و هدف آن ها ترویج مشارکت اجتماعی و بهبود کیفیت زندگی اعضا و جامعه است (۸۰). اهم خدمات ارائه شده توسط تعاونی اجتماعی برای بازنشستگان، به شرح ذیل است:

- مراقبت های اجتماعی و بهداشتی: ارائه خدمات کمک به زندگی روزمره، مراقبت های بهداشتی و همراهی، به منظور افزایش رفاه سالمندان (۸۱).
- مشارکت اجتماعی: سازماندهی فعالیت ها و برنامه های اجتماعی که تعامل بین بازنشستگان را تقویت کرده و از احساس تنهایی و انزوای اجتماعی جلوگیری می کند
- برنامه های آموزشی: برگزاری کارگاه ها و دوره های آموزشی که به بازنشستگان کمک می کند مهارت های جدیدی مانند سواد دیجیتال را بیاموزند و در جامعه مدرن مشارکت فعال تری داشته باشند (۸۲).

به صورت خلاصه، تعاونی اجتماعی در ایتالیا تاثیر فراوانی در حمایت از بازنشستگان دارد و با تقویت روابط اجتماعی و ارائه خدمات اساسی متناسب با نیازهای سالمندان، به بهبود کیفیت زندگی آن ها کمک می کند.

۷- چین

چین با جمعیتی در حدود ۱,۴ میلیارد نفر (۲۰۲۵) است ۸۳ که تقریباً ۲۰.۲۹٪ از جمعیت بازنشسته هستند که معادل حدود ۲۸۳ میلیون نفر است ۸۴ چین به سرعت در حال پیر شدن است، به طوری که تا سال ۲۰۵۰ انتظار می رود بیش از ۳۰ درصد از جمعیت آن بالای ۶۰ سال باشند. این کشور که دومین اقتصاد بزرگ جهان است، در دهه های اخیر رشد چشم گیری را تجربه کرده است. اما پیر شدن سریع جمعیت فشارهای زیادی را بر سیستم بازنشستگی و

بهداشتی این کشور وارد کرده است. از نظر اجتماعی و سیاسی، دولت چین با چالش‌هایی نظیر کاهش نیروی کار جوان و نیاز به اصلاح سیستم تأمین اجتماعی دست و پنجه نرم می‌کند. به ویژه در مناطق روستایی، بسیاری از بازنشستگان از خدمات کافی بهره‌مند نیستند ۸۳ مهم‌ترین مشکلات بازنشستگان در چین شامل موارد زیر است:

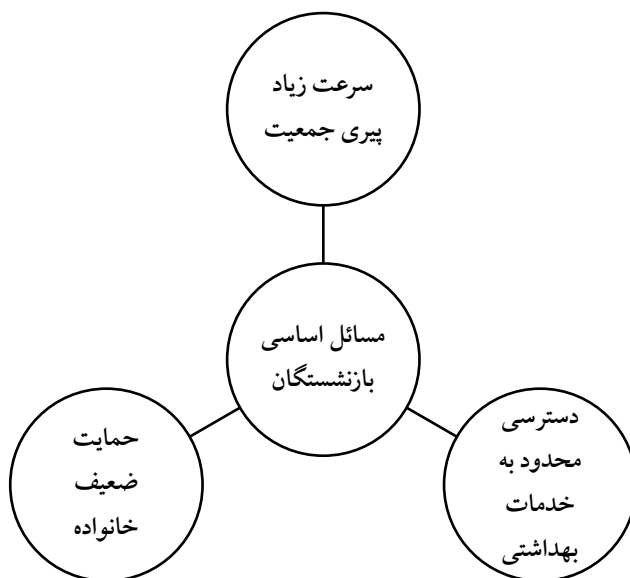
- ناامنی مالی: بسیاری از بازنشستگان به سیستم مستمری محدود وابسته هستند، که باعث نگرانی‌هایی درباره ثبات مالی و کفایت منابع بازنشستگی می‌شود (۸۵).
- دسترسی به خدمات درمانی: افزایش جمعیت سالمندان تقاضا برای خدمات بهداشتی را بالا برده است، اما چالش‌هایی در دسترسی به مراقبت‌های باکیفیت، به ویژه در مناطق روستایی، وجود دارد (۸۶).
- انزوای اجتماعی: بسیاری از بازنشستگان با احساس تنهایی و انزوای اجتماعی مواجه هستند (۸۷).

جدول ۷- ترسیم وضعیت کلی چین

جمعیت میلیون نفر	وضعیت جمعیتی	شرایط اقتصادی	شرایط اجتماعی	شرایط سیاسی
حدود ۱.۴ میلیارد	۲۰ درصد بازنشسته	فشار بر صندوق‌های بازنشستگی به دلیل کاهش نیروی کار جوان	خدمات ناکافی در مناطق روستایی	نیاز به اصلاحات سیستم تأمین اجتماعی

پیشتر نیز بیان شد، چین با چالش‌های متعددی در حوزه بازنشستگی مواجه است. یکی از اصلی‌ترین مشکلات، پیری سریع جمعیت است. کاهش تعداد جوانان و نیروی کار به این معنی است که صندوق‌های بازنشستگی تحت فشار مالی شدیدی قرار دارند. دسترسی به خدمات بهداشتی نیز از دیگر چالش‌های بازنشستگان است. به ویژه در مناطق روستایی، دسترسی به خدمات بهداشتی کافی محدود است و بسیاری از بازنشستگان از این خدمات بهره‌مند نمی‌شوند. همچنین، بسیاری از بازنشستگان چینی به حمایت خانوادگی برای تأمین نیازهای مالی و مراقبتی خود وابسته هستند، چرا که نظام حمایتی قدرتمندی در این حوزه وجود ندارد. این مسئله به ویژه در مناطق کم‌برخوردار و روستایی کشور بیشتر به چشم

می‌خورد و دولت چین در تلاش است تا با اصلاحات سیستم تأمین اجتماعی، این مشکلات را کاهش دهد.

شکل ۱۷ - اهم مشکلات بازنشستگان در چین

۱-۷- تعاونی‌های مراقبت از سالمندان^{۳۴}

تعاونی‌های مراقبت از سالمندان در چین سازمان‌هایی محله‌محور هستند که خدمات متنوعی را برای حمایت از سالمندان ارائه می‌دهند. این تعاونی‌ها بخشی از یک تلاش گسترده‌تر برای مقابله با چالش‌های پیری جمعیت هستند، به‌ویژه در مناطق روستایی که سیستم‌های سستی حمایت خانوادگی در حال تضعیف شدن هستند (۸۸، ۸۹)^۱. اهم مأموریت‌های تعاونی شامل موارد زیر است:

- خدمات بهداشتی: ارائه مراقبت‌های بهداشتی از جمله پیشگیری و توان‌بخشی، که اغلب با استفاده از منابع محلی برای بهبود دسترسی سالمندان به خدمات درمانی انجام می‌شود (۹۰).

34. Elderly Care Cooperatives.

- حمایت اجتماعی: تسهیل تعاملات اجتماعی و مشارکت‌های اجتماعی برای کاهش انزوای اجتماعی بازنشستگان
- برنامه‌های همیاری: ترویج کمک متقابل بین اعضای سالمند، که به آن‌ها اجازه می‌دهد منابع خود را به اشتراک بگذارند و در فعالیت‌های روزمره از یکدیگر حمایت کنند (۸۹).

۸- هند

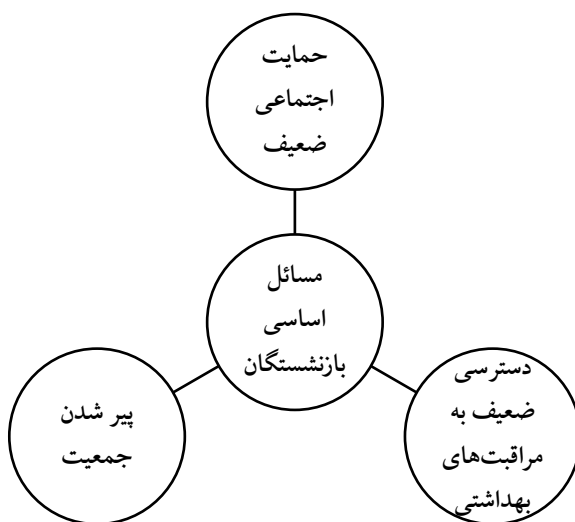
هند با جمعیتی در حدود ۱,۵ میلیارد نفر (۲۰۲۵) یکی از بزرگ‌ترین کشورهای جهان است که حدود ۱۰ درصد از جمعیت آن بالای ۶۰ سال هستند. بر اساس پیش‌بینی‌ها تا سال ۲۰۵۰، این نسبت به ۱۹ درصد خواهد رسید. با وجود رشد سریع اقتصادی، هند همچنان با نابرابری اقتصادی، فقر گسترده و چالش‌های زیرساختی مواجه است. از لحاظ اجتماعی و سیاسی، هند با مسائل پیچیده‌ای مانند فقر، دسترسی محدود به خدمات بهداشتی و آموزشی و مهاجرت داخلی گسترده روبروست. بازنشستگان در هند به ویژه در مناطق روستایی با فقر و نبود خدمات اجتماعی کافی دست‌وپنجه نرم می‌کنند (۹۲). مهم‌ترین مشکلات بازنشستگان در هند شامل موارد زیر است (۹۳):

- مشکلات مالی و رفاهی: بسیاری از بازنشستگان پوشش مستمری کافی ندارند، که باعث نگرانی‌هایی درباره ثبات مالی در دوران سالمندی می‌شود.
- دسترسی به خدمات درمانی: دسترسی به خدمات درمانی باکیفیت اغلب محدود است، به ویژه در مناطق روستایی، که می‌تواند مشکلات سلامتی بازنشستگان را تشدید کند.
- انزوای اجتماعی: برخی از بازنشستگان، به ویژه آن‌هایی که تنها زندگی می‌کنند یا حمایت خانوادگی محدودی دارند، دچار احساس تنهایی و انزوای اجتماعی می‌شوند.

جدول ۸- ترسیم وضعیت کلی هند

جمعیت میلیون نفر	وضعیت جمعیتی	شرایط اقتصادی	شرایط اجتماعی	شرایط سیاسی
حدود ۱.۵ میلیارد	تقریباً ۱۰ درصد بازنشسته درهند و پیش‌بینی افزایش سالمندان تا ۱۹ درصد در ۲۰۵۰	نابرابری اقتصادی، زیرساخت‌های ضعیف	فقر و دسترسی محدود به خدمات در مناطق روستایی	دچار چالش‌های زیرساختی و مهاجرت از داخلی

یکی از اصلی‌ترین مشکلات بازنشستگان در هند ضعف سیستم حمایت اجتماعی است. بسیاری از بازنشستگان سالمند به دلیل ضعف نظام بازنشستگی و حمایت‌های اجتماعی، در فقر زندگی می‌کنند. دسترسی به مراقبت‌های بهداشتی نیز از بزرگ‌ترین چالش‌ها برای بازنشستگان است، زیرا هزینه‌های بالای خدمات پزشکی به‌ویژه در مناطق روستایی برای بسیاری از افراد قابل تحمل نیست. همچنین، پیر شدن جمعیت هند فشار زیادی بر سیستم‌های اجتماعی و بهداشتی این کشور وارد می‌کند و هند برای مقابله با این چالش‌ها به اصلاحات گسترده در زمینه تأمین اجتماعی بازنشستگان نیاز دارد (۹۳).

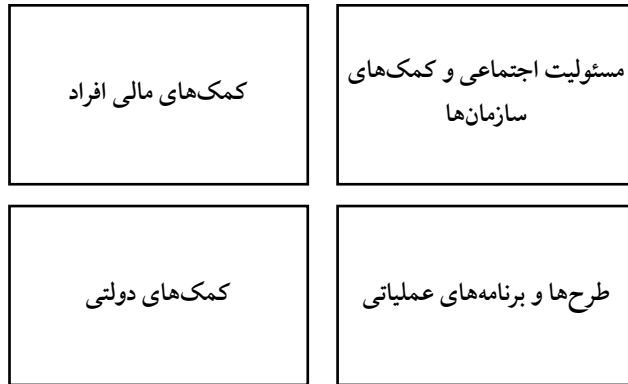
شکل ۱۸- اهم مشکلات بازنشستگان در هند

۸-۱- سازمان یاری سالمندان هند^{۳۵}

سازمان یاری سالمندان هند نیز مانند سازمان مشابه خود در سایر کشورها، یک شکل مردم نهاد برجسته در هند است که در سال ۱۹۷۸ تأسیس شده و به حمایت از سالمندان و بازنشستگان سالمند می پردازد. این سازمان خدمات متنوعی از جمله مراقبت های بهداشتی، حمایت مالی و مشاوره ای برای بهبود کیفیت زندگی بازنشستگان سالمند ارائه می کند. حوزه های کلیدی فعالیت سازمان یاری شامل موارد زیر است:

- دفاع از حقوق سالمندان: سازمان یاری برای حقوق و رفاه سالمندان فعالیت کرده و بر سیاست گذاری ها تأثیر می گذارد تا مشارکت و حمایت اجتماعی از سالمندان تضمین شود (۹۴).
- حمایت اجتماعی: این سازمان برنامه های اجتماعی مبتنی بر جامعه را ارائه می دهد که به کاهش انزوای اجتماعی سالمندان و ایجاد شبکه های حمایتی و ارتباطی برای آنها کمک می کند (۹۵).
- خدمات بهداشتی: سازمان یاری دسترسی سالمندان به مراقبت های پزشکی را تسهیل کرده و برنامه های آرامش دهنده توسط جامعه را اجرا می کند که به بهبود کیفیت زندگی سالمندان کمک می کند (۹۶).
- امنیت اقتصادی: این سازمان برای بهبود شرایط اقتصادی سالمندان تلاش کرده و با ارائه کمک ها و حمایت های مالی، آنها را در دستیابی به استقلال اقتصادی یاری می دهد (۹۷).

از طریق این اقدامات، سازمان یاری کمک شایانی به ارتقای رفاه و حفظ کرامت بازنشستگان در سراسر هند کرده است. منابع مالی سازمان از طریق «کمک های مالی فردی و سازمانی»، «کمک های دولتی» و «طرح ها و برنامه های عملیاتی» تأمین می شود. بازنشستگان هم به عنوان دریافت کنندگان خدمات و هم به عنوان داوطلبان در این شکل نقش دارند (۹۸).

شکل ۱۹- ساختار تامین مالی سازمان یاری هند

«نظریه تغییر» سازمان یاری این است که حمایت از بازنشستگان سالمند و حفظ کرامت انسانی آنها در دوران بازنشستگی می‌تواند به بهبود کیفیت زندگی و کاهش فقر و نابرابری کمک کند. این تشکل با ارائه خدمات بهداشتی، اجتماعی و حمایتی، به بازنشستگان کمک می‌کند تا دوران سالمندی را با استقلال و کرامت سپری کنند. این نظریه تاکید دارد که بازنشستگان نباید از جامعه جدا شوند، بلکه باید حمایت‌های لازم را دریافت کنند تا به عنوان اعضای فعال جامعه زندگی کنند. سازمان یاری همچنین با هدف کاهش فقر و نابرابری در میان بازنشستگان سالمند، تلاش می‌کند تا کیفیت زندگی آنها را بهبود بخشد (۹۸).

۸-۲- بنیاد توسعه، رفاه و پژوهش^{۳۶}

بنیاد مذکور یک تشکل مردم‌نهاد در هند است که در زمینه تحقیقات و حمایت از بازنشستگان و سالمندان فعالیت می‌کند. این سازمان با هدف ارتقای حقوق و بهبود وضعیت زندگی افراد مذکور، خدمات اجتماعی، آموزشی و پژوهشی ارائه می‌دهد.

این بنیاد در هند معمولاً برنامه‌هایی را برای بهبود کیفیت زندگی سالمندان که بخش بزرگی از آنها بازنشستگان هستند، اجرا می‌کند. این برنامه‌ها شامل موارد زیر است: دفاع از حقوق سالمندان: ترویج سیاست‌هایی که از حقوق سالمندان محافظت کرده و مشارکت آنها در جامعه را تضمین می‌کنند.

حمایت اجتماعی: ارائه برنامه‌های اجتماعی برای کاهش انزوای سالمندان و ایجاد ارتباطات اجتماعی میان بازنشستگان، خدمات بهداشتی: تسهیل دسترسی سالمندان به مراقبت‌های پزشکی و برنامه‌های سلامت محور متناسب با نیازهای آن‌ها، توانمندسازی اقتصادی: ارائه آموزش‌ها و منابع لازم برای کمک به بازنشستگان در دستیابی به استقلال مالی.

بنیاد با جوامع محلی و نهادهای دولتی همکاری می‌کند تا به چالش‌های منحصر به فردی که بازنشستگان در هند با آن مواجه هستند، مانند فقر، مشکلات سلامت و انزوای اجتماعی، رسیدگی کنند (۹۹). منابع مالی این بنیاد از طریق «کمک‌های خیرین»، «مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها»، «کمک‌های دولتی» و «پروژه‌های تحقیقاتی» تأمین می‌شود (۱۰۰).

شکل ۲۰- ساختار تأمین مالی بنیاد توسعه، رفاه و پژوهش

«نظریه تغییر» بنیاد این است که با تحقیق و توسعه برنامه‌های رفاهی و حمایتی، می‌توان به بازنشستگان سالمند کمک کرد تا حقوق خود را به طور کامل دریافت کرده و زندگی باکیفیت‌تری داشته باشند. این تشکل با تمرکز بر طراحی و اجرای سیاست‌ها و برنامه‌های حمایتی، تلاش می‌کند تا سالمندان در دوران بازنشستگی از استقلال و کرامت انسانی برخوردار شوند. نظریه تغییر این بنیاد تأکید دارد که حمایت‌های ساختاری و سیاست‌گذاری‌های مناسب، کلید بهبود وضعیت سالمندان به‌ویژه بازنشستگان سالمند در جامعه هستند (۱۰۰).

۸-۳- جنبش تعاونی سهاکار بهاراتی^{۳۷}

سهاکار بهاراتی یک جنبش تعاونی در هند است که بر ترویج اصول و شیوه‌های تعاونی در بخش‌های مختلف از جمله کشاورزی، دامداری و کالاهای مصرفی تمرکز دارد. این سازمان که در سال ۱۹۷۸ تأسیس شده است، با هدف توانمندسازی افراد از طریق تعاونی‌ها، بهبود وضعیت اقتصادی و اجتماعی اعضای خود را دنبال می‌کند (۱۰۱).

سهاکار بهاراتی برای بازنشستگان مزایا و فرصت‌های متعددی از جمله موارد زیر را فراهم می‌کند:

- حمایت‌های اقتصادی: این سازمان با توسعه تعاونی‌هایی که می‌توانند کمک‌های مالی و فرصت‌های درآمدزایی برای بازنشستگان فراهم کنند، به استقلال مالی آن‌ها کمک می‌کند (۱۰۱).
- مشارکت اجتماعی: تعاونی‌های تحت حمایت سهاکار بهاراتی مشارکت اجتماعی بازنشستگان را تقویت کرده و به آن‌ها امکان می‌دهند در فعالیت‌های اجتماعی و فرآیندهای تصمیم‌گیری مشارکت کنند، که این امر می‌تواند کیفیت زندگی آن‌ها را بهبود بخشد و از انزوای اجتماعی جلوگیری کند (۱۰۱).
- توسعه مهارت‌ها: این سازمان برنامه‌های آموزشی را برای بازنشستگان برگزار می‌کند تا آن‌ها بتوانند مهارت‌های جدید کسب کنند یا مهارت‌های فعلی خود را ارتقا دهند، که به آن‌ها اجازه می‌دهد در فعالیت‌های تعاونی مشارکت کنند یا کسب‌وکار خود را راه‌اندازی کنند (۱۰۱).

۹- ایران

تا سال ۲۰۲۵، جمعیت ایران حدود ۸۸ میلیون نفر پیش‌بینی شده است و انتظار می‌رود که با کاهش نرخ باروری و پویایی جمعیتی، جمعیت سالمندان به‌طور قابل‌توجهی افزایش یابد (۱۰۲). در مورد بازنشستگان، برآوردها نشان می‌دهند که حدود ۱۰٪ از جمعیت کشور، معادل تقریباً ۸.۸ میلیون نفر، بازنشسته هستند (۱۰۳). مهم‌ترین مشکلات بازنشستگان در ایران شامل موارد زیر است:

- چالش‌های مالی: بسیاری از بازنشستگان به دلیل سیستم‌های مستمری ناکارآمد و پرداخت‌های نامنظم با محدودیت‌های مالی مواجه هستند، که باعث می‌شود ناچار به ادامه کار باشند (۱۰۳).
 - مشکلات جسمی و درمانی: هزینه‌های سنگین درمان، بسیاری از بازنشستگان را تحت فشار قرار داده و آن‌ها را مجبور به بازگشت به بازار کار می‌کند (۱۰۳).
 - انزوای اجتماعی: کمبود حمایت عاطفی و انزوای اجتماعی در میان بازنشستگان رایج است. این وضعیت تأثیر منفی بر سلامت روان و کیفیت کلی زندگی آن‌ها دارد (۱۰۴).
- جدول ۹- ترسیم وضعیت کلی ایران

شرایط سیاسی	شرایط اجتماعی	شرایط اقتصادی	وضعیت جمعیتی	جمعیت میلیون نفر
چالش‌های تأمین منابع مالی برای صندوق‌های بازنشستگی و حمایت‌های اجتماعی	دسترسی محدود به خدمات بهداشتی در برخی مناطق، مهاجرت داخلی	نابرابری اقتصادی، فشار بر صندوق‌های بازنشستگی	تقریباً ۱۰ درصد بازنشسته	حدود ۸۸ میلیون

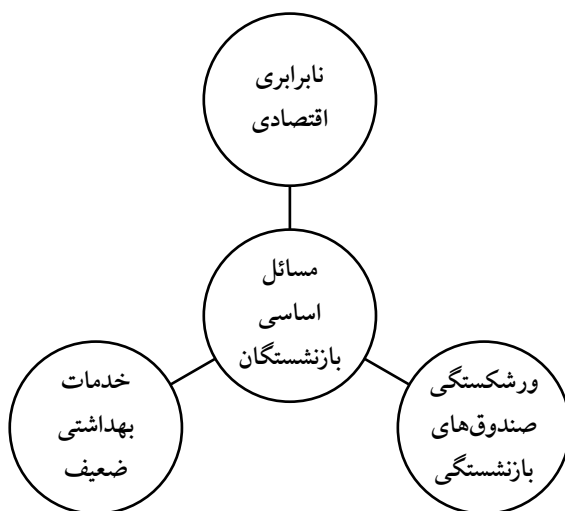
۹-۱- وضعیت بازنشستگان در ایران

یکی از اصلی‌ترین مشکلات بازنشستگان در ایران، ناپایداری صندوق‌های بازنشستگی و افزایش فشار بر نظام تأمین اجتماعی است. سیستم بازنشستگی ایران به دلیل عدم تناسب میان منابع و مصارف، از مشکلات مالی رنج می‌برد. بسیاری از بازنشستگان با حقوق پایین و ناکافی برای تأمین نیازهای روزمره خود مواجه هستند و فقر اقتصادی برای بسیاری از آن‌ها به یک مشکل جدی تبدیل شده است (۱۰۵).

از نظر دسترسی به خدمات بهداشتی، بازنشستگان در ایران، به ویژه در مناطق روستایی، با کمبود امکانات بهداشتی و هزینه‌های بالای درمانی روبرو هستند. علی‌رغم وجود بیمه‌های درمانی، بسیاری از بازنشستگان سالمند به دلیل ناکافی بودن پوشش بیمه‌ای یا عدم دسترسی به مراکز درمانی با مشکلات جدی در تأمین مراقبت‌های بهداشتی مواجه هستند. همچنین،

افزایش تعداد سالمندان فشار زیادی بر سیستم‌های رفاهی و بهداشتی وارد می‌کند. برای مقابله با این چالش‌ها، ایران نیازمند اصلاحات ساختاری در نظام‌های بیمه‌ای و بازنشستگی، بهبود خدمات اجتماعی و ایجاد زیرساخت‌های بهتر در زمینه مراقبت از سالمندان است (۱۰۵).

یکی از مهم‌ترین مسائل بازنشستگان در ایران، نابرابری اقتصادی و تفاوت زیاد در میزان حقوق بازنشستگی میان گروه‌های مختلف شغلی است. همچنین صندوق‌های بازنشستگی با مشکلات مالی جدی مواجه هستند، که این مسئله ناشی از افزایش تعداد بازنشستگان و کاهش منابع صندوق است. علاوه بر این، با وجود تلاش‌های دولت برای بهبود خدمات بهداشتی، بسیاری از بازنشستگان به دلیل هزینه‌های بالای درمانی یا دسترسی محدود به خدمات بهداشتی، به‌ویژه در مناطق محروم، با مشکلات فراوانی مواجه‌اند (۱۰۶).

شکل ۲۱- اهم مشکلات بازنشستگان در ایران

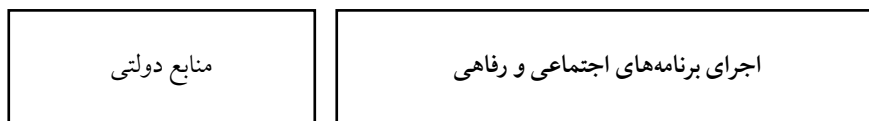
برای مقابله با چالش‌های موجود، تدوین سیاست‌های حمایتی صحیح و کارآمد و اصلاحات اساسی در نظام بازنشستگی و خدمات بهداشتی سالمندان بسیار ضروری است. اصلاح ساختارهای صندوق‌های بازنشستگی، بهبود دسترسی به خدمات درمانی و افزایش حمایت‌های اجتماعی برای بازنشستگان سالمند از جمله اقداماتی است که باید در دستور کار دولت قرار گیرد (۱۰۶).

در ایران نیز تشکل‌هایی وجود دارند که به صورت مستقیم یا غیرمستقیم به رفاه و درآمد بازنشستگان کمک می‌کند. برخی مانند کانون بازنشستگان و خانه‌های امید مشخصاً برای رفع نیازهای اجتماعی و اقتصادی بازنشستگان ایجاد شده است. خانه‌های سالمندان نیز به صورت روزانه و شبانه‌روزی به بازنشستگان سالمند خدمات مراقبتی، توانبخشی و درمانی ارائه می‌دهند.

۹-۲- خانه امید بازنشستگان

خانه امید به عنوان یکی از مهمترین حلقه‌های میانی دولت و بازنشستگان است که از سال ۱۳۸۶ در کشور ایجاد شدند. تا کنون ۵۷ خانه امید در ۲۶ استان ایجاد شده است (۱۰۷). طراحی و ساخت خانه‌های امید متناسب با نیازهای بازنشستگان در نقاط مختلف کشور صورت گرفته است. خانه‌های امید بخش‌های متفاوتی از قبیل «کانون خدمات مشاوره»، «خانه سلامت»، «مرکز ادبی- هنری»، «کافی نت»، «کافی شاپ»، «سالن ورزشی»، «مرکز فعالیت‌های قرآنی»، «خانه آموزش» و «واحد فناوری اطلاعات» است. بازنشستگان همان جامعه هدف و خدمت‌گیرنده خانه‌های امید هستند. خانه‌هایی که عموماً موسسات دولتی و تحت پوشش صندوق بازنشستگی کشوری هستند و صرفاً خدمات خود را به بازنشستگان مشمول صندوق بازنشستگی کشوری ارائه می‌دهد و سایر بازنشستگان کشور از جامعه هدف این خانه‌ها محروم هستند (۱۰۸).

«ارتقای سطح رضایت‌مندی ذینفعان» و «افزایش مشارکت بازنشستگان در امور اجتماعی» مهمترین اهداف صندوق بازنشستگی کشور برای تاسیس خانه‌های امید است. ازاین‌رو می‌توان اینگونه برداشت کرد که با ارائه خدمات رفاهی و اجتماعی می‌توان کیفیت زندگی بازنشستگان را تغییر داد. منابع مالی خانه‌های امید از دو محل «اجرای برنامه‌های اجتماعی و رفاهی خانه» و «اعتبارات صندوق بازنشستگی» تامین می‌شود.

شکل ۲۲- ساختار تامین مالی خانه امید بازنشستگان

همانطور که پیشتر نیز بیان شد، خانه‌های امید موسسات عمومی هستند و مدیر آن منتصب صندوق بازنشستگی کشوری هستند. قواعد کار در آیین‌نامه بهره‌برداری از خانه‌های امید بازنشستگان تعیین شده و شیوه اجرای کار با مکانسیم دستورگذاری انجام می‌شود. از این رو، نظارت و ارزیابی دولتی بر این خانه حاکم است.

۹-۳- قانون بازنشستگان

قانون عالی بازنشستگان ایران به عنوان یک تشکل صنفی-تخصصی در نظام حقوقی کشور ثبت شده است، شخصیت حقوقی مستقلی دارد و تحت نظارت وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی فعالیت می‌کند. این نهاد به عنوان یک سازمان غیردولتی و غیرانتفاعی، وظایف و اهداف مشخصی در چارچوب قوانین مربوطه دارد و می‌تواند در مواردی چون عقد قرارداد، پیگیری حقوقی و نمایندگی بازنشستگان در برابر نهادهای مختلف، با شخصیت حقوقی مستقل عمل کند (۱۰۹).

قانون عالی بازنشستگان ایران ساختاری چندلایه و گسترده در سطح کشور دارد که از طریق قانون‌های استانی فعالیت می‌کند. این تشکل از قانون‌های مستقل در تمامی استان‌ها تشکیل شده است که هر یک به صورت مستقل عمل کرده و در عین حال تحت چارچوب‌ها و سیاست‌های تعیین شده توسط قانون عالی قرار دارند. ساختار این نهاد به گونه‌ای طراحی شده که نمایندگانی از قانون‌های استانی در سطح ملی حضور داشته و از طریق انتخابات داخلی، اعضای هیئت‌مدیره قانون عالی انتخاب می‌شوند. این ساختار به قانون عالی اجازه می‌دهد تا با هماهنگی و تعامل مستمر با قانون‌های استانی، نیازها و دغدغه‌های بازنشستگان را در سطح ملی پیگیری کند. قانون عالی بازنشستگان ایران خدمات متنوعی به بازنشستگان ارائه می‌دهد که شامل موارد زیر است (۱۱۰).

- پیگیری مطالبات بازنشستگان: نمایندگی حقوقی و پیگیری مسائل بازنشستگان، به ویژه در زمینه حقوق و مزایا.
- ارائه خدمات رفاهی و درمانی: تسهیل دسترسی به بیمه‌های تکمیلی، خدمات درمانی و تخفیف‌های درمانی.
- خدمات فرهنگی و اجتماعی: برگزاری اردوهای تفریحی، برنامه‌های فرهنگی، کارگاه‌های آموزشی و دوره‌های توانمندسازی.

- تسهیلات مالی: پیگیری و ارائه وام‌های کم بهره و کمک‌های مالی.
- ارائه مشاوره‌های حقوقی و مالی: مشاوره در زمینه حقوق بازنشستگی، مسائل مالی و سایر موضوعات مرتبط.
- برنامه‌های ورزشی و سلامتی: برگزاری کلاس‌های ورزشی و فعالیت‌هایی برای ارتقای سلامت جسمی بازنشستگان.

به نظر می‌رسد که نظریه تغییر کانون عالی بازنشستگان ایران به طور کلی در راستای بهبود کیفیت زندگی بازنشستگان، تقویت جایگاه اجتماعی و اقتصادی آنها و افزایش مشارکت این گروه در جامعه تنظیم شده باشد. این نظریه می‌تواند سه محور اصلی «توانمندسازی بازنشستگان»، «افزایش حمایت‌های رفاهی و حقوقی» و «ارتقای سلامت و مشارکت اجتماعی» باشد. در واقع بهبود رفاه و سلامت بازنشستگان، تقویت حمایت‌های حقوقی و مالی، و مشارکت مؤثر آنان در جامعه باید نقطه کانونی این نهاد باشد تا بتواند رضایت بیشتر و زندگی فعال‌تری به دوران بازنشستگی اعضا فراهم کند (۱۰۹).

بازنشستگان نقش محوری در تأسیس و اداره کانون‌های بازنشستگی دارند. این نهادها در ابتدا توسط جمعی از بازنشستگان و به منظور پیگیری و حمایت از حقوق و منافع این گروه تأسیس شده‌اند. بازنشستگان در مراحل مختلفی، از تأسیس تا اداره و نظارت بر کانون‌ها، مشارکت فعال دارند. برخی از این نقش‌ها عبارتند از: «تأسیس و توسعه»، «مدیریت و اداره» و «پیگیری و نظارت». به طور خلاصه، بازنشستگان هم مؤسسان و هم مدیران اصلی این کانون‌ها هستند و از طریق تعامل با دولت و سایر نهادها، به نمایندگی از این جامعه فعالیت می‌کنند تا حقوق و مزایای بازنشستگان را بهبود دهند.

منابع مالی کانون‌های بازنشستگان ایران از محل‌های مختلفی از قبیل «کمک‌های دولتی»، «حق عضویت بازنشستگان»، «درآمدهای حاصل از فعالیت‌های اقتصادی و ارائه خدمات» تأمین می‌شود. همانطور که بیان شد، دولت در راستای حمایت از بازنشستگان، کمک‌های مالی به کانون‌های بازنشستگان ارائه می‌کند. این کمک‌ها معمولاً به صورت تسهیلات مالی است. این منابع به کانون‌ها کمک می‌کند تا خدمات متنوعی به اعضا ارائه داده و برنامه‌های حمایتی خود را در سطح کشور اجرایی کنند (۱۱۰).

۹-۴-خانه سالمندان

در ایران، خانه‌های سالمندان به عنوان مراکز مراقبتی برای افراد مسن و نیازمند به مراقبت‌های ویژه فعالیت می‌کنند. این خانه‌ها به‌طور کلی از سه نوع شخصیت حقوقی برخوردار هستند (۱۱۱).

- موسسات دولتی: این خانه‌ها تحت نظارت مستقیم دولت و سازمان بهزیستی فعالیت می‌کنند و منابع مالی آن‌ها عمدتاً از بودجه‌های دولتی تأمین می‌شود.
- موسسات غیردولتی غیرانتفاعی: این خانه‌ها از سازمان بهزیستی مجوز می‌گیرند اما به صورت مستقل از دولت و به کمک خیرین و سازمان‌های مردم‌نهاد اداره می‌شوند.
- موسسات غیردولتی انتفاعی: این مراکز توسط بخش غیردولتی و با هدف کسب سود اداره می‌شوند و بخش قابل توجهی از هزینه‌های اقامت و مراقبت از سالمندان را از خود سالمندان یا خانواده‌های آن‌ها دریافت می‌کنند.

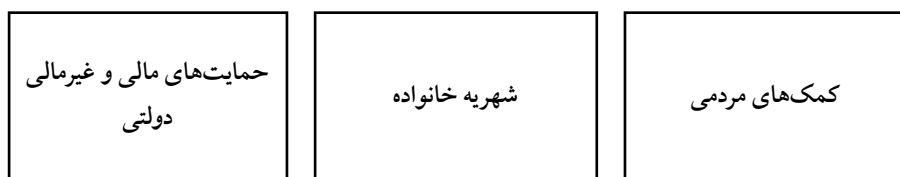
سالمندان و بازنشستگان در تأسیس و اداره این مراکز معمولاً نقشی ندارند. نقش آن‌ها بیشتر به عنوان خدمت‌گیرنده این مراکز است، هرچند در برخی موارد بازنشستگان می‌توانند در صورت داشتن صلاحیت‌های تخصصی و عمومی، راساً خانه سالمندان تأسیس کنند. نظریه تغییر خانه‌های سالمندان در ایران مبتنی بر بهبود کیفیت زندگی سالمندان است. این مراکز با ارائه خدمات بهداشتی، اجتماعی و مراقبتی تلاش می‌کنند تا سالمندان زندگی مستقلی داشته باشند یا از حمایت لازم برای جلوگیری از انزوای اجتماعی و کاهش کیفیت زندگی برخوردار شوند. این نظریه را از طریق ارائه خدمات بهداشتی و رفاهی پیگیری می‌کنند. خانه‌های سالمندان خدمات گسترده‌ای ارائه می‌دهند که شامل مراقبت‌های پزشکی، تغذیه، بهداشت، فعالیت‌های اجتماعی و تفریحی و خدمات توان‌بخشی است. این خدمات برای اطمینان از کیفیت زندگی و سلامتی سالمندان و بازنشستگان سالمند طراحی شده‌اند.

منابع مالی این مراکز بر اساس نوع شخصیت حقوقی آن‌ها و نوع خدماتی که ارائه می‌دهند متفاوت است اما منابع زیر را به عنوان وجوه مشترک منابع مالی خانه‌های غیردولتی شناخته می‌شوند:

- حمایت‌های مالی و غیرمالی دولت: دولت عموماً از طریق سازمان بهزیستی از این مراکز حمایت می‌کند. این حمایت‌ها شامل تأمین یارانه برای خدمات ارائه‌شده به

سالمندان، ارائه تسهیلات مالیاتی و گاهی نیز تأمین ساختمان، تجهیزات و خدمات موردنیاز آنها است. خانه‌های سالمندان خیریه‌ای و غیرانتفاعی نیز از تسهیلات مالیاتی برخوردارند.

- حق‌الزحمه‌های دریافت‌شده از سالمندان یا خانواده‌های آنها که با عنوان «شهریه خانواده» شناخته می‌شود.
- کمک‌های خیریه‌ای و حمایت‌های نهادهای مردمی و غیرانتفاعی.

شکل ۲۳- ساختار تأمین مالی خانه‌های سالمندان ایران

جمع‌بندی

تشکل‌های بررسی شده در این مطالعه از میان کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه آسیایی، اروپایی و آمریکایی انتخاب شده‌اند. آمریکا، چین و هند به عنوان سه قدرت برتر اقتصادی جهان و کشورهای دانمارک، ایتالیا، فرانسه، بریتانیا و آلمان نیز از کشورهای موفق در توسعه زیست‌بوم اجتماعی به عنوان جامعه هدف این مطالعه انتخاب شدند

جدول (۱۰) تصویری جامع از وضعیت کشورهای مختلف در حوزه‌های جمعیتی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی ارائه می‌دهد. در این داده‌ها کشورهایی چون آمریکا، انگلستان، فرانسه، آلمان، دانمارک، ایتالیا، چین، هند و ایران مورد بررسی قرار گرفته‌اند. برای مثال، در آمریکا جمعیت حدود ۳۳۱ میلیون نفر و درصد بازنشستگان تقریباً ۱۶ درصد گزارش شده است؛ شرایط اقتصادی با نابرابری درآمد و دسترسی محدود به خدمات بهداشتی همراه بوده و وضعیت سیاسی دوقطبی و تغییرات شدید در سیاست‌های دولتی به چشم می‌خورد. انگلستان با جمعیتی حدود ۶۷ میلیون نفر، انتظار دارد که جمعیت سالمندان تا سال ۲۰۵۰ به ۲۵ درصد افزایش یابد؛ در کنار چالش‌هایی مانند تورم و هزینه‌های زندگی پس از برگزیت و تأثیرات برگزیت بر روابط تجاری. در کشورهای دیگر، مانند فرانسه، آلمان، دانمارک، ایتالیا، چین و هند نیز وضعیت‌های جمعیتی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی به شکلی مختصر در جدول آمده است. ایران نیز با جمعیتی حدود ۸۸ میلیون نفر و درصد بازنشستگان تقریبی ۱۰ درصد نشان‌دهنده چالش‌های اقتصادی و محدودیت‌های خدمات بهداشتی در برخی مناطق به‌ویژه مناطق روستایی و محروم است. داده‌های ارائه شده زمینه‌ای را برای درک کلی از وضعیت هر کشور فراهم می‌کنند.

جدول ۱۰ - ترسیم وضعیت کلی کشورهای مطالعه شده

کشور	جمعیت	وضعیت جمعیتی	شرایط اقتصادی	شرایط اجتماعی	شرایط سیاسی
آمریکا	حدود ۳۳۱ میلیون نفر	تقریباً ۱۶ درصد بازنشسته و جمعیت در حال پیری شدن	نابرابری درآمد و دسترسی به خدمات بهداشتی	ابهام در کارآمدی نظام تامین اجتماعی و مراقبت بهداشتی	دوقطبی شدید و تغییرات شدید سیاست‌های دولتی
انگلستان	حدود ۶۷ میلیون نفر	افزایش جمعیت سالمندان تا ۲۵ درصد تا سال ۲۰۵۰	چالش‌های تورم و هزینه‌های زندگی پس از برگزیت	نظام بهداشتی و بازنشستگی عمومی با چالش‌های مالی	تأثیرات برگزیت بر اقتصاد و روابط تجاری
فرانسه	حدود ۶۷ میلیون نفر	افزایش جمعیت سالمندان به ۲۰ درصد	چالش‌های بیکاری و بدهی عمومی	نظام تأمین اجتماعی و بهداشتی قوی اما نیازمند اصلاح	اعتراضات مداوم به سیاست‌های اصلاحی بازنشستگی و نابرابری اقتصادی
آلمان	حدود ۸۴ میلیون نفر	۲۱ درصد جمعیت سالمند	اقتصاد قوی اما فشار بر تامین اجتماعی به دلیل پیر شدن جمعیت	چالش‌های مهاجرت و کمبود نیروی کار جوان	نیاز به سیاست‌های حمایتی برای بازنشستگان
دانمارک	حدود ۶ میلیون نفر	۱۹ درصد جمعیت سالمند	رفاه اجتماعی بالا و سیستم تامین اجتماعی قوی	چالش‌هایی در کیفیت مراقبت‌های بهداشتی و مدت زمان انتظار	دموکراسی باثبات با خدمات جامع بازنشستگی

ایتالیا	حدود ۶۰ میلیون نفر	۲۲ درصد جمعیت سالمند	نرخ بیکاری بالا و بدهی عمومی سنگین	نظام بازنشستگی ناکافی و خدمات بهداشتی ضعیف در برخی مناطق	بی‌ثباتی دولتی و نیاز به اصلاحات بازنشستگی
چین	حدود ۱.۴ میلیارد نفر	۲۰ درصد بازنشسته	فشار بر صندوق‌های بازنشستگی به دلیل کاهش نیروی کار جوان	خدمات ناکافی در مناطق روستایی	نیاز به اصلاحات سیستم تأمین اجتماعی
هند	حدود ۱.۵ میلیارد نفر	تقریباً ۱۰ درصد بازنشسته درهند و پیش‌بینی افزایش سالمندان تا ۱۹ درصد در ۲۰۵۰	نابرابری اقتصادی، زیرساخت‌های ضعیف	فقر و دسترسی محدود به خدمات در مناطق روستایی	دچار چالش‌های زیرساختی و مهاجرت از داخلی
ایران	حدود ۸۸ میلیون نفر	تقریباً ۱۰ درصد بازنشسته	نابرابری اقتصادی، فشار بر صندوق‌های بازنشستگی	دسترسی محدود به خدمات بهداشتی در برخی مناطق، مهاجرت داخلی	چالش‌های تأمین منابع مالی برای صندوق‌های بازنشستگی و حمایت‌های اجتماعی

جدول (۱۱) تصویری جامع از چالش‌های مرتبط با بازنشستگان در کشورهای مختلف ارائه می‌دهد. به‌عنوان مثال، در آمریکا، بازنشستگان با مشکلات اقتصادی و درآمدی همراه با هزینه‌های بالای مراقبت‌های بهداشتی و همچنین مسأله تنهایی و انزوای اجتماعی مواجه‌اند. در انگلستان، مسائل مربوط به مسکن، سلامت روان و نیاز به مراقبت‌های بلندمدت از مهم‌ترین دغدغه‌های بازنشستگان است. در فرانسه، افزایش هزینه‌های زندگی همراه با

ناکارآمدی نظام بازنشستگی و دسترسی محدود به خدمات بهداشتی، مساله اصلی بازنشستگان است. در آلمان، چالش‌های مالی، مشکلات مرتبط با مراقبت از سالمندان و مساله انزوای اجتماعی برجسته می‌شود. دانمارک نیز علاوه بر چالش‌های مالی، با مسائلی نظیر کیفیت مراقبت‌های بهداشتی و ضعف روابط اجتماعی روبه‌روست. در ایتالیا، حقوق و رفاه ناکافی، انزوای اجتماعی و دسترسی ضعیف به مراقبت‌های بهداشتی از مشکلات اصلی به شمار می‌آید. در چین، سرعت سریع پیر شدن جمعیت، محدودیت‌های دسترسی به خدمات بهداشتی و حمایت ضعیف خانواده‌های سالمند به چشم می‌خورد. همچنین، در هند، حمایت اجتماعی ضعیف، مشکلات دسترسی به مراقبت‌های بهداشتی و روند پیر شدن جمعیت از دغدغه‌های اصلی است. ایران نیز با نابرابری اقتصادی، خدمات بهداشتی ناکافی و ورشکستگی صندوق‌های بازنشستگی، چالش‌های جدی در تأمین رفاه بازنشستگان را تجربه می‌کند.

جدول ۱۱ - اهم مشکلات بازنشستگان در کشورهای منتخب

کشور	اهم مشکلات بازنشستگان در کشور
آمریکا	مشکلات اقتصادی و درآمدی، هزینه‌های مراقبت‌های بهداشتی، تنهایی و انزوا.
انگلستان	مشکلات مسکن، سلامت روان، مراقبت‌های بلندمدت
فرانسه	افزایش هزینه‌های زندگی، نظام بازنشستگی ناکارآمد، دسترسی به خدمات بهداشتی.
آلمان	چالش‌های مالی، مراقبت از سالمندان، تنهایی و انزوا.
دانمارک	کیفیت مراقبت‌های بهداشتی، چالش‌های مالی، انزوا و روابط اجتماعی.
ایتالیا	حقوق و رفاه ناکافی، انزوا، دسترسی ضعیف به مراقبت‌های بهداشتی.
چین	سرعت زیاد پیر شدن جمعیت، دسترسی محدود به خدمات بهداشتی، حمایت ضعیف خانواده.
هند	حمایت اجتماعی ضعیف، دسترسی ضعیف به مراقبت‌های بهداشتی، پیر شدن جمعیت.
ایران	نابرابری اقتصادی، خدمات بهداشتی ضعیف، ورشکستگی صندوق‌های بازنشستگی.

این داده‌ها نشان می‌دهد که هر کشور به‌طور جداگانه با مشکلات متعدد و پیچیده‌ای روبه‌رو است که ایجاد سیاست‌های جامع و هدفمند جهت حمایت از بازنشستگان ضروری می‌سازد. توجه به خصوصیات بومی هر کشور در تدوین راهکارهای حمایتی اهمیت ویژه‌ای دارد.

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش تشکلهای سازمان‌های غیردولتی در حمایت از بازنشستگان و ارتقای کیفیت زندگی آن‌ها در حوزه بازنشستگی انجام شد. بر اساس یافته‌های پژوهش می‌توان به چند نکته کلیدی دست یافت. اول اینکه، بازنشستگی به‌عنوان یکی از

مراحل مهم زندگی، تأثیرات عمیق اقتصادی، اجتماعی و روانی بر افراد دارد. بازنشستگان، که بخش قابل توجهی از جمعیت سالمندان را تشکیل می‌دهند، با چالش‌های فراوانی روبه‌رو هستند که بیشتر به آن‌ها اشاره شد، این چالش‌ها، نیاز به وجود نهادها و سازمان‌های اجتماعی را افزایش داده تا از طریق ارائه خدمات حمایتی، آموزشی، بهداشتی و مشاوره‌ای به این قشر از جامعه، شرایط زندگی آن‌ها بهبود یابد.

از سوی دیگر، موسسات و تشکلهای فعال در حوزه بازنشستگی، اعم از خیریه‌ها، تعاونی‌ها، موسسات حمایتی و بانک‌ها، در ارائه خدمات و تأمین منابع مالی، نقش مهمی در توانمندسازی و ایجاد یک بستر حمایتی برای بازنشستگان ایفا می‌کنند. این موسسات با تمرکز بر ارائه خدمات متعدد، از جمله مشاوره حقوقی و مالی، آموزش‌های شغلی، برنامه‌های مراقبتی و فعالیت‌های اجتماعی، به کاهش مشکلات اقتصادی، بهداشتی و اجتماعی بازنشستگان کمک می‌کنند. سازمان‌هایی مانند ارتش نجات در آمریکا خدمات حمایتی گسترده‌ای از جمله ارائه غذا، لباس، پناهگاه و برنامه‌های اجتماعی و تفریحی را ارائه می‌دهند. همچنین، موسساتی مانند گودویل از طریق برگزاری کلاس‌های آموزشی و کارآموزی به افزایش مهارت‌های بازنشستگان و ایجاد فرصت‌های شغلی کمک می‌کنند. در سازمان‌های دیگری مانند یمکا نیز، برنامه‌های ورزشی، اجتماعی و درمانی برگزار می‌شود که با هدف فعال نگه داشتن سالمندان و جلوگیری از انزوای اجتماعی آن‌ها طراحی شده‌اند.

در حوزه خدمات مالی، بانک تعاون از طریق ارائه وام‌های شخصی، فرصت‌های پس‌انداز و سرمایه‌گذاری و برگزاری دوره‌های آموزشی مدیریت مالی، نقش مهمی در حمایت اقتصادی بازنشستگان ایفا می‌کند. این نوع خدمات به بازنشستگان کمک می‌کند تا در مدیریت هزینه‌های روزمره و برنامه‌ریزی مالی آینده، استقلال بیشتری کسب کنند. برخی از کشورها نیز با استفاده از ترکیبی از منابع مالی فردی، کمک‌های دولتی، مشارکت‌های عام‌المنفعه و مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها، ساختار تأمین مالی متنوعی را در اختیار دارند که امکان ارائه خدمات پایدار و باکیفیت را فراهم می‌کند.

جدول ۱۲ - اهم خدمات موسسه در ارتباط با بازنشستگان

کشور		اهم خدمات ارائه شده
آمریکا	ارتش نجات	خدمات حمایتی گسترده از جمله ارائه غذا، لباس، پناهگاه و برنامه‌های اجتماعی و تفریحی.
		برنامه‌های درمانی و مشاوره‌ای برای بازنشستگان سالمند.
	گودویل اینداستریز	آموزش‌ها و فرصت‌های کسب‌وکار و استقلال مالی.
		کلاس‌های آموزشی و کارآموزی برای بازنشستگان در جهت یادگیری مهارت‌های جدید و بازگشت به بازار کار.
	انجمن مسیحیان جوان (یمکا)	برنامه‌های ورزشی، اجتماعی و تفریحی و خدمات درمانی.
		برنامه‌های فعال‌سازی و سلامت‌محور به‌منظور جلوگیری از انزوای اجتماعی.
	بانک ملی تعاونی	وام‌ها و تسهیلات اعتباری و کمک به مدیریت هزینه‌ها یا سرمایه‌گذاری در کسب‌وکارهای کوچک.
		فراهم کردن فرصت‌های پس‌انداز و سرمایه‌گذاری متناسب با شرایط و نیازهای بازنشستگان.
		آموزش مدیریت مالی به اعضای خود (بازنشستگان) و راهنمایی در مورد بودجه‌بندی و برنامه‌ریزی مالی.
بریتانیا	موسسه سالمندان بریتانیا	ارائه اطلاعات و مشاوره در زمینه مسائل مربوط به مستمری، مزایا و خدمات درمانی، کمک به بازنشستگان در خصوص حقوق و فرصت‌های پیش‌روی آن‌ها.
		سازماندهی رویدادها و فعالیت‌های اجتماعی که مشارکت اجتماعی را تقویت کرده و از تنهایی و انزوای سالمندان جلوگیری می‌کند.
		ارائه خدمات حمایتی و کمک‌های عملی مانند بازدیدهای خانگی، خدمات هم‌صحبتی و یاری در انجام کارهای روزمره، به‌منظور حفظ استقلال بازنشستگان.
		پیگیری سیاست‌های حمایتی از سالمندان و مقابله با تبعیض سنی و مطالبه‌گری برای رفع موانع دسترسی به خدمات
	موسسه سالمند مستقل	راهنمایی در زمینه‌های مختلف از جمله مزایا، خدمات مراقبتی و درمانی.

	گروه تعاونی بریتانیا	خدمات حمایتی از قبیل خدمات هم صحبتی که در آن داوطلبان با سالمندان ملاقات کرده و از طریق تعامل اجتماعی و حمایت، احساس تنهایی آن ها را کاهش می دهند
		فعالیت های مطالبه گری و احقاق حقوق و نیازهای سالمندان در بستر سیاست ها و برنامه های عمومی
فرانسه	انجمن برادران کوچک	دسترسی به خدمات مالی
		بازدیدهای منظم و برنامه های اجتماعی برای ایجاد ارتباطات اجتماعی و کاهش احساس تنهایی.
		حمایت های عملی مانند کمک در انجام امور روزمره، دسترسی به خدمات ضروری و راهنمایی در فرآیندهای اداری.
		فعالیت در زمینه تامین حقوق و نیازهای سالمندان.
		افزایش آگاهی عمومی در خصوص مسائلی مانند فقر و محرومیت اجتماعی در میان سالمندان.
	انجمن یاری فرانسه	برنامه های توزیع مواد غذایی و مقابله با ناامنی غذایی در میان بازنشستگان.
		برنامه های همراهی و فعالیت های اجتماعی به منظور جلوگیری از بروز احساس تنهایی و انزوا.
		دفاع از حقوق سالمندان و تلاش برای تاثیر در سیاست های رفاهی و اجتماعی سالمندان.
		دفاع از حقوق سالمندان.
آلمان	سازمان یاری سالمندان	خدمات حمایتی از قبیل مشاوره در زمینه مراقبت های بهداشتی، تأمین اجتماعی و کمک های مالی.
		مشارکت اجتماعی و ترویج فراگیری اجتماعی و مقابله با احساس تنهایی در میان سالمندان.
		فعالیت های اجتماعی و برنامه هایی برای تقویت ارتباطات اجتماعی بازنشستگان و سالمندان.
		تاثیر بر سیاست هایی که به نفع سالمندان است، مانند بهبود خدمات درمانی، مستمری ها و مشارکت اجتماعی.
دانمارک	انجمن سالمندان	ارائه منابع و اطلاعات مرتبط با بازنشستگانی از جمله حقوق قانونی، خدمات بهداشتی و فعالیت های اجتماعی در دسترس بازنشستگان.

		ترویج فعالیت اجتماعی و مشارکت جمعی در جهت مقابله با تنهایی و تقویت ارتباطات اجتماعی آن‌ها.
ایتالیا	سازمان یاری سالمندان	ترویج سیاست‌هایی که حقوق افراد مسن و مشارکت آن‌ها را در جامعه تضمین می‌کنند.
		ارائه برنامه‌های اجتماعی مبتنی بر جامعه برای تقویت ارتباطات اجتماعی و کاهش احساس تنهایی.
		تسهیل دسترسی سالمندان به خدمات درمانی و برنامه‌های سلامت متناسب با نیازهای آن‌ها.
	تعاونی اجتماعی	کمک به انجام امور روزمره و ارائه خدمات مراقبتی و بهداشتی به‌منظور افزایش رفاه جامعه هدف.
چین	تعاونی‌های مراقبت از سالمندان	سازماندهی فعالیت‌ها و برنامه‌های اجتماعی که تعامل بین بازنشستگان را تقویت کرده و از احساس تنهایی و انزوای اجتماعی جلوگیری می‌کند
		برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی که به بازنشستگان کمک می‌کند مهارت‌های جدیدی مانند سواد دیجیتال را بیاموزند و در جامعه مدرن مشارکت فعال‌تری داشته باشند
		ارائه مراقبت‌های بهداشتی از جمله پیشگیری و توان‌بخشی.
		تسهیل تعاملات اجتماعی و مشارکت‌های اجتماعی برای کاهش انزوای اجتماعی بازنشستگان.
هند	سازمان یاری سالمندان	ترویج برنامه‌های همیاری و کمک متقابل بین اعضای سالمند، که به آن‌ها اجازه می‌دهد منابع خود را به اشتراک بگذارند و در فعالیت‌های روزمره از یکدیگر حمایت کنند.
		دفاع از حقوق و سیاست‌های رفاهی و اجتماعی سالمندان.
		ارائه برنامه‌های اجتماعی مبتنی بر جامعه که به کاهش انزوای اجتماعی سالمندان و ایجاد شبکه‌های حمایتی و ارتباطی برای آن‌ها کمک می‌کند
		تسهیل مراقبت‌های پزشکی و برنامه‌های آرامش دهنده توسط جامعه به‌منظور بهبود کیفیت زندگی سالمندان
	بنیاد توسعه، رفاه و پژوهش	تلاش برای بهبود امنیت و شرایط اقتصادی سالمندان و ارائه کمک‌ها به آن‌ها در جهت استقلال اقتصادی.
		ترویج سیاست‌هایی که از حقوق سالمندان محافظت کرده و مشارکت آن‌ها در جامعه را تضمین می‌کنند.

	ارائه برنامه‌های اجتماعی برای کاهش انزوای سالمندان و ایجاد ارتباطات اجتماعی میان بازنشستگان.	سهاکار بهاراتی
	تسهیل دسترسی سالمندان به مراقبت‌های پزشکی و برنامه‌های سلامت متناسب با نیازهای آن‌ها.	
	ارائه آموزش‌ها و منابع لازم برای کمک به بازنشستگان در دستیابی به توانمندسازی و استقلال مالی.	
	حمایت‌های اقتصادی از طریق توسعه تعاونی‌هایی که می‌توانند کمک‌های مالی و فرصت‌های درآمدزایی برای بازنشستگان فراهم کنند. تقویت مشارکت اجتماعی بازنشستگان در فعالیت‌های اجتماعی و فرآیندهای تصمیم‌گیری.	
ایران	برنامه‌های آموزشی به منظور توسعه مهارت‌های حرفه‌ای یا راه‌اندازی کسب‌وکار.	خانه امید بازنشستگان
	خدمات اجتماعی و اقتصادی از قبیل «کانون خدمات مشاوره»، «خانه سلامت»، «مرکز ادبی- هنری»، «کافی نت»، «کافی شاپ»، «سالن ورزشی»، «مرکز فعالیت‌های قرآنی»، «خانه آموزش» و «واحد فناوری اطلاعات»	
	پیگیری مطالبات و حقوق بازنشستگان.	کانون بازنشستگان ایران
	تسهیل دسترسی به بیمه‌های تکمیلی، خدمات درمانی و تخفیف‌های درمانی.	
	برگزاری اردوهای تفریحی، برنامه‌های فرهنگی، کارگاه‌های آموزشی و دوره‌های توانمندسازی.	
	پیگیری و ارائه وام‌های کم‌بهره و کمک‌های مالی.	
	مشاوره در زمینه حقوق بازنشستگی، مسائل مالی و سایر موضوعات مرتبط.	
	برگزاری کلاس‌های ورزشی و فعالیت‌هایی برای ارتقای سلامت جسمی بازنشستگان.	
	ارائه خدمات بهداشتی، اجتماعی و مراقبتی.	خانه‌های سالمندان

بر اساس داده‌های فوق‌الذکر، خدمات مؤسسات و تشکل‌های فعال در حوزه حمایت از بازنشستگان به گونه‌ای طراحی شده‌اند که به نیازهای چندبعدی این قشر پاسخ دهند. سازمان‌هایی که در حوزه‌های عام‌المنفعه فعالیت می‌کنند، با ارائه غذا، لباس، پناهگاه و برنامه‌های تفریحی، به تأمین نیازهای اولیه و کاهش انزوای اجتماعی کمک می‌کنند. همچنین، مؤسسات آموزشی و کارآموزی نقش مهمی در افزایش توانمندی‌های شغلی و استقلال اقتصادی بازنشستگان دارند؛ به‌طوری که از طریق برگزاری دوره‌های آموزشی، فرصت‌های کسب مهارت‌های جدید فراهم می‌شود. در حوزه مالی، بانک‌ها و تعاونی‌های اعتباری با ارائه وام‌ها، حساب‌های پس‌انداز و آموزش‌های مدیریت مالی، به بازنشستگان کمک می‌کنند تا بتوانند بهتر از منابع اقتصادی خود بهره‌مند شوند و هزینه‌های زندگی را مدیریت کنند. علاوه بر این، خدمات بهداشتی و درمانی که شامل دسترسی به مراقبت‌های پزشکی، توان‌بخشی و برنامه‌های سلامت است، برای حفظ و ارتقای سلامت جسمی و روانی بازنشستگان ضروری به نظر می‌رسد. از سوی دیگر، تشکل‌های مطالبه‌گر با تأکید بر حقوق و مشارکت اجتماعی، سعی در بهبود سیاست‌های حمایتی دولت دارند. به طور کلی، این مؤسسات با رویکردهای چندجانبه و هماهنگ در جهت ارائه خدمات جامع و حمایت از بازنشستگان، نقش مهمی در بهبود کیفیت زندگی آن‌ها و ایجاد فضای حمایتی در جامعه ایفا می‌کنند.

جدول (۱۳) تصویری جامع از منابع تأمین مالی مؤسسات و تشکل‌های فعال در حوزه حمایت از بازنشستگان ارائه می‌دهد. موسساتی مانند «ارتش نجات»، «گودویل اینداستریز» و «یمکا» در آمریکا از ترکیبی از منابع مالی نظیر کمک‌های خیرین، کمک‌های دولتی، کمک‌های مالی افراد، مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها (CSR) و فروش محصولات بهره می‌برند. همچنین، مؤسسات انگلیسی مانند «موسسه سالمندان بریتانیا» و «موسسه سالمند مستقل» با استفاده از کمک‌های مالی افراد، کمک‌های مالی شرکت‌ها، بازارچه‌های خیریه و پروژه‌های تحقیقاتی منابع خود را تأمین می‌کنند. در فرانسه، انجمن‌های «برادران کوچک» و «انجمن یاری فرانسه» علاوه بر کمک‌های مالی افراد و سازمان‌ها، از فروشگاه‌های خیریه و کمک‌های دولتی بهره می‌برند. در آلمان و دانمارک نیز سازمان‌های حمایتی مانند «سازمان یاری سالمندان» و «انجمن سالمندان» از ترکیب منابع دولتی، کمک‌های افراد و پروژه‌های تحقیقاتی بهره می‌برند. مؤسسات در ایتالیا و هند نیز از منابعی مانند کمک‌های مالی افراد،

مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها، کمک‌های دولتی و طرح‌های عملیاتی بهره می‌برند. در ایران، موسساتی مانند «خانه امید بازنشستگان»، «کانون بازنشستگان ایران» و «خانه‌های سالمندان» به منابع دولتی، کمک‌های مردمی و شهریه خانواده متکی هستند.

جدول ۱۳ - ساختار تامین مالی موسسات و شکل‌های اجتماعی منتخب

کشور	منابع مالی موسسه
آمریکا	ارتش نجات
	خیرین، کمک بنیادها، CSR، کمک دولت، فروش محصولات.
	گودویل اینداستریز
	خیرین، تسهیلات مالی، پروژه‌های دولتی، CSR.
بریتانیا	یمکا
	حق عضویت، CSR، کمک مالی افراد، کمک دولت
	بانک ملی تعاونی
	فاقد اطلاعات
فرانسه	موسسه سالمندان بریتانیا
	کمک مالی افراد، کمک مالی شرکت‌ها، بازارچه‌های خیریه‌ای، کمک دولت، پروژه‌های تحقیقاتی.
	موسسه سالمند مستقل
	کمک‌های خیریه‌ای، بازارچه‌های خیریه‌ای، کمک دولت.
آلمان	گروه تعاونی بریتانیا
	فاقد اطلاعات.
	انجمن برادران کوچک
	کمک‌های مالی افراد، کمک‌های مالی سازمان‌ها، کمک‌های دولتی، طرح و برنامه‌ها.
دانمارک	انجمن یاری فرانسه
	کمک‌های مالی افراد، کمک‌های مالی سازمان‌ها، فروشگاه‌های خیریه، کمک دولت.
	سازمان یاری سالمندان
	کمک‌های دولتی، کمک‌های افراد، کمک‌های سازمان‌ها، پروژه‌های تحقیقاتی.
ایتالیا	انجمن سالمندان
	کمک‌های مالی افراد، کمک‌های مالی سازمان‌ها، کمک‌های دولتی، طرح و برنامه‌ها.
ایتالیا	سازمان یاری سالمندان
	کمک‌های مالی افراد، مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها، کمک‌های دولتی، پروژه‌های تحقیقاتی.

	تعاونی اجتماعی	حق عضویت اعضا، فروش محصولات.
چین	تعاونی‌های مراقبتی سالمندان	فاقد اطلاعات.
هند	سازمان یاری سالمندان	کمک‌های مالی افراد، مسئولیت اجتماعی و کمک‌های سازمان‌ها، کمک‌های دولتی، طرح‌ها و برنامه‌های عملیاتی.
	بنیاد توسعه، رفاه و پژوهش	کمک‌های خیرین، مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها، کمک‌های دولتی، پروژه‌های تحقیقاتی.
	سهاکار بهاراتی	فاقد اطلاعات.
ایران	خانه امید بازنشستگان	منابع دولتی، اجرای برنامه‌های اجتماعی و رفاهی.
	کانون بازنشستگان ایران	کمک‌های دولتی، حق عضویت بازنشستگان، درآمدهای حاصل از فعالیت‌های اقتصادی و ارائه خدمات.
	خانه‌های سالمندان	حمایت‌های مالی و غیرمالی دولتی، شهریه خانواده، کمک‌های مردمی.

بررسی ساختار تأمین مالی موسسات حمایتی از بازنشستگان نشان می‌دهد که این نهادها با بهره‌گیری از منابع مالی متنوع، سعی در پایداری فعالیت‌های خود و ارائه خدمات جامع به سالمندان دارند. موسسات فعال در حوزه‌های مختلف از ترکیب کمک‌های مالی افراد، مشارکت‌های دولتی، مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها، فروش محصولات و بازارچه‌های خیریه بهره می‌برند تا بتوانند نیازهای مالی فعالیت‌های حمایتی، آموزشی، بهداشتی و اجتماعی را تأمین کنند. استفاده از منابع دولتی در کنار کمک‌های خیرین و مشارکت بخش خصوصی، امکان ارائه خدمات مستمر و افزایش کیفیت خدمات به سالمندان را فراهم می‌آورد. برخی موسسات با تمرکز بر پروژه‌های تحقیقاتی و طرح‌های عملیاتی، به دنبال بهبود فرایندهای داخلی و توسعه راهکارهای نوآورانه جهت تأمین مالی هستند. از سوی دیگر، موسساتی مانند بانک‌های تعاونی و گروه‌های مالی، با ارائه وام‌ها و حساب‌های پس‌انداز تخصصی، نقش مهمی در مدیریت مالی و ارتقای استقلال اقتصادی بازنشستگان دارند. در مجموع، این ساختارهای مالی منعکس‌کننده تلاش گسترده موسسات در راستای ایجاد تعادل بین منابع

مالی مختلف و تضمین پایداری بلندمدت برنامه‌های حمایتی می‌باشد. اگرچه منابع تأمین مالی هر موسسه ممکن است به دلیل شرایط بومی و ساختار سازمانی متفاوت باشد، اما هدف مشترک آنها، حمایت از بازنشستگان و ارتقای کیفیت زندگی آنهاست. این یافته‌ها به سازمان‌های مرتبط کمک می‌کند تا با برنامه‌ریزی دقیق‌تر، راهکارهای موثرتری در جهت بهبود سیستم‌های مالی و پشتیبانی از سالمندان اتخاذ کنند.

پیشنهادهای

با توجه به تحلیل‌های انجام‌شده، چند نکته کلیدی جهت بهبود عملکرد موسسات در حوزه بازنشستگی قابل استخراج است:

- افزایش انعطاف‌پذیری سازمانی: موسسات باید با بهره‌گیری از رویکردهای نوین مدیریتی، ساختارهای انعطاف‌پذیرتری ایجاد کنند تا بتوانند در برابر تغییرات سریع اقتصادی و جمعیتی پاسخگو باشند.
- تنوع‌بخشی به منابع تأمین مالی: به منظور کاهش وابستگی به یک منبع مالی خاص، موسسات می‌توانند از ترکیب منابع مختلف مانند کمک‌های مالی دولتی، مشارکت‌های خصوصی و فروش محصولات بهره ببرند. این تنوع‌بخشی به پایداری بلندمدت خدمات ارائه‌شده کمک می‌کند.
- تقویت همکاری‌های بین‌سازمانی: ایجاد شبکه‌های همکاری میان موسسات و شکل‌های فعال در حوزه بازنشستگی می‌تواند منجر به تبادل تجربیات و بهبود کیفیت خدمات ارائه‌شده شود. این همکاری‌ها همچنین می‌تواند زمینه‌ساز جذب منابع مالی و انسانی بیشتر گردد.
- تمرکز بر آموزش و توانمندسازی: ارائه دوره‌های آموزشی جهت افزایش مهارت‌های شغلی و مدیریت مالی بازنشستگان، نه تنها به بهبود شرایط اقتصادی آن‌ها کمک می‌کند، بلکه موجب افزایش مشارکت اجتماعی و کاهش انزوای اجتماعی نیز می‌شود.
- پشتیبانی از خدمات بهداشتی و درمانی: موسسات می‌توانند با ایجاد برنامه‌های همگانی جهت دسترسی بهتر به خدمات بهداشتی و توان‌بخشی، به رفع نیازهای پزشکی بازنشستگان بپردازند. این امر مستلزم هماهنگی با بخش‌های دولتی و خصوصی در حوزه سلامت است.

- تقویت نقش مطالبه‌گری و حمایت از حقوق بازنشستگان: موسسات می‌بایست به عنوان نمایندگان حقوق بازنشستگان، در جهت تأثیرگذاری بر سیاست‌های عمومی و ایجاد تغییرات مثبت در نظام‌های بازنشستگی فعالیت کنند. پیگیری حقوق و مزایای بازنشستگان از طریق فعالیت‌های مطالبه‌گری، نقش مهمی در بهبود وضعیت کلی این قشر ایفا می‌کند.

در نهایت، تشکلهای و نهادهای اجتماعی در حوزه بازنشستگی با بهره‌گیری از رویکردهای چندجانبه و جامع، توانسته‌اند با ارائه خدمات حمایتی، آموزشی، بهداشتی و مالی، نقش بسزایی در بهبود کیفیت زندگی بازنشستگان ایفا کنند. اگرچه بررسی‌های انجام‌شده جامع و تطبیقی میان کشورها نیست و نمی‌توان آن‌ها را به عنوان یک مطالعه مقایسه‌ای کامل در نظر گرفت، اما یافته‌های به دست آمده، نشان‌دهنده تنوع و تأثیرگذاری اقدامات سازمانی در پاسخ به چالش‌های بازنشستگان است. این پژوهش با استخراج درس‌آموخته‌هایی از تجربیات بین‌المللی و تمرکز بر تحلیل نقش موسسات و تشکلهای، زمینه را برای تدوین راهکارهای نوآورانه و بهبود سیاست‌های حمایتی و توانمندسازی بازنشستگان فراهم می‌کند. در نهایت، ایجاد نظام‌ها و فرایندهای پشتیبانی هماهنگ و چندجانبه می‌تواند به تضمین استقلال اقتصادی، سلامت جسمی و روانی و مشارکت اجتماعی بازنشستگان کمک شایانی نماید.

۱- تمهیدات و الزامات اجرای پیشنهادها

۱-۱- فرهنگ‌سازی و آگاهی‌بخشی

برای موفقیت تشکلهای و سازمان‌های غیردولتی در ایران، نیاز به تغییر و تقویت فرهنگ مشارکت داوطلبانه وجود دارد. به‌خصوص در زمینه بازنشستگی، هنوز بسیاری از بازنشستگان از نقش خود به عنوان داوطلبان فعال در تشکلهای اجتماعی بی‌اطلاع هستند یا علاقه‌مند به مشارکت نیستند. اجرای برنامه‌های آگاهی‌بخشی و تشویق به مشارکت فعال بازنشستگان در برنامه‌های اجتماعی، می‌تواند به تقویت حس مسئولیت‌پذیری و انگیزه آن‌ها برای حضور فعال در جامعه کمک کند.

۱-۲- توجه به ساختار اجتماعی و فرهنگی ایران

ساختار اجتماعی و فرهنگی ایران با بسیاری از کشورهای دیگر متفاوت است و هر گونه برنامه‌ریزی باید با توجه به این ویژگی‌ها انجام شود. برای مثال، نقش خانواده در نگهداری از سالمندان در ایران برجسته است و تشکلهای باید به گونه‌ای عمل کنند که این نقش را تکمیل کنند، نه تضعیف. همچنین، مشارکت داوطلبانه بازنشستگان در تشکلهای غیردولتی نیازمند تبلیغات و فرهنگ‌سازی مناسب است تا این مشارکت در سطح جامعه نهادینه شود.

۱-۳- توجه به ساختار حقوقی و ظرفیت‌های قانونی ایران

وجود شخصیت‌های حقوقی جا افتاده‌ای مانند تعاونی‌ها و خیریه‌ها در ایران می‌تواند بستر مناسبی برای توانمندسازی بازنشستگان در کشور باشد. همچنین ظرفیت قانونی برنامه هفتم پیشرفت برای ایجاد بانک زمان می‌تواند برای وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی فرصت مناسبی برای تحقق اهداف این وزارتخانه در قبال بازنشستگان خود باشد.

۱-۴- مدیریت شفافیت و پاسخگویی

یکی از چالش‌های اصلی در اجرای پیشنهادات، بحث شفافیت و پاسخگویی تشکلهای اجتماعی است. به دلیل اینکه بسیاری از تشکلهای در ایران ممکن است به اندازه کافی شفاف عمل نکنند، لازم است که مکانیزم‌های نظارتی قوی‌تری تعریف شود. ارائه گزارش‌های منظم عملکرد، بررسی دقیق استفاده از منابع مالی و نظارت توسط یک نهاد مستقل، به افزایش اعتماد عمومی کمک می‌کند و مانع از سوءاستفاده‌های احتمالی می‌شود.

۱-۵- توجه به چالش‌های اقتصادی و مالی کشور

یکی از ملاحظات مهم در اجرای این پیشنهادات، وضعیت اقتصادی ایران است. در شرایط فعلی که با محدودیت‌های مالی و اقتصادی مواجه هستیم، دولت و بخش خصوصی ممکن است توان کافی برای حمایت مالی گسترده از تشکلهای اجتماعی نداشته باشند. در این راستا، ایجاد مشارکت‌های خلاقانه و کم‌هزینه‌تر، مانند برگزاری کمپین‌های جذب کمک‌های مردمی و استفاده از منابع داخلی نهادها، می‌تواند تا حدی این کمبود منابع را جبران کند.

۶-۱- آمادگی برای مواجهه با مقاومت‌های فرهنگی و سازمانی

اجرای تغییرات بزرگ در ساختار تشکلهای اجتماعی و تشویق به مشارکت فعال بازنشستگان ممکن است با مقاومت‌های فرهنگی و سازمانی مواجه شود. برای مقابله با این مقاومت‌ها، نیاز است که این تغییرات به تدریج و با همراهی ذینفعان اصلی صورت گیرد. برگزاری جلسات مشورتی با بازنشستگان، تشکلهای اجتماعی و دولت می‌تواند به شناسایی موانع و چالش‌ها کمک کرده و فرایند تغییر را تسهیل کند.

با در نظر گرفتن این ملاحظات و تمهیدات، می‌توان انتظار داشت که اجرای این پیشنهادات در ایران به بهبود وضعیت تشکلهای غیردولتی در حوزه بازنشستگی و ارتقای کیفیت زندگی بازنشستگان کمک کند.

Literature Cited

1. Börsch-Supan A, Wilke CB. The political economy of pension reform in Europe 2013.
2. Grech AG. Assessing the sustainability of pension reforms in Europe 2013; 1(12):39-64.
3. Casey BH. The implications of the open method of coordination for the pension system: A look at the impact on national reform strategies 2014; 1(6):15-35.
4. Yuan F, Miyazaki K, Ruiz-Navas S. An Empirical Analysis of AI Related Scientific Knowledge and Technologies To Support Elderly Independent Living. STIPM Journal 2021; 6(2).
5. Ebbinghaus B. Multi-pillar pension systems in Europe: Reforms, policies, and institutions 2021.
6. ILO. World social protection report 2017-2019: Goals, Universal social protection to achieve the Sustainable Development 2018. Available from: URL: https://www.ilo.org/global/publications/books/WCMS_604882/lang--en/index.htm.
7. OECD. Pensions at a glance 2020: OECD and G20 indicators 2020.
8. Jain S, Yadav H, Brechot C. The microbiome and aging: Unlocking new frontiers in healthy longevity. Open Access Government 2025; 45(1):82-3.
9. Shah D. Pensions under Pressure: Unraveling the Crisis and Debating Reform in USA's Aging Society. IJRASET 2024; 12(4):2413-5.
10. Ramsay CM, Oguledo VI. Doubly Enhanced Medicaid Partnership Annuities (DEMPANs): A New Tool for Providing Long Term Care to Retired U.S. Seniors in the Medicaid Penumbra. North American Actuarial Journal 2023; 27(1):96-120.

11. Xi Y, Mielenz TJ, Andrews HF, Hill LL, Strogatz D, DiGuseppi C et al. Prevalence of Depression in Older Adults and the Potential Protective Role of Volunteering: Findings From the LongROAD Study. *J Am Geriatr Soc* 2025.
12. Sargeant A, Hudson J. Developing planned giving at the Salvation Army Southern Territory. *J of Philanthropy and Mktg* 2011; 16(3):237–50.
13. Taiz L. Hallelujah Lads and Lasses: Remaking the Salvation Army in America, 1880-1930 2001. Available from: URL: <https://www.semanticscholar.org/paper/Hallelujah-Lads-and-Lasses%3A-Remaking-the-Salvation-Taiz/43505e2ee9e783d5eca26b9f4067fa558954ee83>.
14. Mohr P. Non-Profit Perspective--Local Impacts Of Welfare Reform. Increasing Understanding of Public Problems and Policies. 1998. Available from: URL: <https://www.semanticscholar.org/paper/Non-Profit-Perspective--Local-Impacts-Of-Welfare-Mohr/de2d2b63c3b4f09b8fda1238fdd4f28e72df4125>.
15. Zhao Q, Dickson C, Thornton J, Solís P, Wentz E. Articulating strategies to address heat resilience using spatial optimization and temporal analysis of utility assistance data of the Salvation Army Metro Phoenix; 2019. Available from: URL: https://osf.io/preprints/osf/hzb6r_v1.
16. The Salvation Army; n.d. Available from: URL: <https://www.salvationarmyusa.org>.
17. Brożek K. Exploring the continuum of social and financial returns: when does a nonprofit become a social enterprise? 2009:7–17. Available from: URL: <https://www.semanticscholar.org/paper/Exploring-the-continuum-of-social-and-financial-a-a-Bro%C5%BAek/d398f6b61a820a0ccb51a67efbbc9c974859d8ad>.
18. Gibbons J, Hazy JK. Leading a Large-Scale Distributed Social Enterprise. *Nonprofit Mgmnt & Ldrshp* 2017; 27(3):299–316.
19. Larsen C, Foley J. Rural Issues in Rehabilitation Service Delivery: A Goodwill Industries of America Study 1992. Available from: URL: <https://www.semanticscholar.org/paper/Rural-Issues-in-Rehabilitation-Service-Delivery%3A-A-Larsen-Foley/5530247c1c38488ebd9a8a22318a1d6b9fddab17>.
20. Goodwill Industries International; n.d. Available from: URL: <https://www.goodwill.org>.

21. Adamson K, Baker C, Lewis E. Translating recommendations into reality: community voices 2007; 3(4):45. Available from: URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.cdc.gov/pcd/issues/2007/jul/pdf/07_0019.pdf.
22. Roll D, Holifield EB, Koschorke K. Young Men's Christian Association (YMCA) 2011. Available from: URL: https://doi.org/10.1163/1877-5888_rpp_COM_03005.
23. Vandenberg-Daves J. The Manly Pursuit of a Partnership between the Sexes: The Debate over YMCA Programs for Women and Girls, 1914-1933. *The Journal of American History* 1992; 78(4):1324.
24. Finnegan D, Alleman N. The YMCA and the Origins of American Freshman Orientation Programs 2013. Available from: URL: https://www.semanticscholar.org/paper/The-YMCA-and-the-Origins-of-American-Freshman-Finnegan-Alleman/7439651caa2e4f384be9fe7d940fbed1b59e7a69.
25. YMCA of the USA; n.d. Available from: URL: https://www.ymca.org.
26. Groeneveld H, Vries B. European co-operative banks: First lessons of the subprime crisis 2009. Available from: URL: https://www.semanticscholar.org/paper/f61f1fb9282ce63d88b6b15e2e04099cfc773c3.
27. Marin M. Organizational form and financial stability: lessons from cooperative banks in the US and UK. In: Watson S, Vasudev PM, editors. *Innovations in Corporate Governance*. Edward Elgar Publishing; 2017.
28. P YY. Cooperative Banking: A Way for Inclusive Growth Through Co-Operative Micro Financing. *IJRASET* 2022; 10(10):1172–9.
29. Heald AH, Lu W, Williams R, McCay K, Stedman M, O'Neill TW. 2828 The influence of ethnicity and social disadvantage on frailty in a United Kingdom (UK) population. *Age and Ageing* 2025; 54(Supplement_1).
30. Galasso V. *The Political Future of Social Security in Aging Societies*. The MIT Press; 2006.

31. Mogan C, Davies N, Harrison Dening K, Woodward A, Watkins C, Hartley N et al. Establishing a research partnership for delivering palliative and end-of-life care for older people in rural and remote areas: a formative mixed-methods study. *Public Health Res (Southampt)* 2025;1–20.
32. Smith F, Lachish S, Goldacre MJ, Lambert TW. Factors influencing the decisions of senior UK doctors to retire or remain in medicine: national surveys of the UK-trained medical graduates of 1974 and 1977. *BMJ Open* 2017; 7(9):e017650.
33. Dordoni P, van der Heijden B, Peters P, Kraus-Hoogveen S, Argentero P. Keep Up the Good Work! Age-Moderated Mediation Model on Intention to Retire. *Front Psychol* 2017; 8:1717.
34. Blundell R, Johnson P. *Pensions and Retirement in the UK*. Cambridge, MA; 1997.
35. Repetti M, Calasanti T, Phillipson C. Developing 'Age-Friendly' Communities: The Experience of International Retired Migrants. *Sociological Research Online* 2024; 29(4):981–97.
36. Chatzitheochari S, Arber S. Identifying the Third Agers: An Analysis of British Retirees' Leisure Pursuits. *Sociological Research Online* 2011; 16(4):44–55.
37. Hall K. Retirement migration, the other story: vulnerable, older British migrants in Spain 2011. Available from: URL: <https://www.semanticscholar.org/paper/Retirement-migration%2C-the-other-story%3A-vulnerable%2C-Hall/5689b4e2e1067e1b6a164e948991aa2ea7530c25>.
38. Age UK; n.d. Available from: URL: <https://www.ageuk.org.uk>.
39. Brito TRP de, Nunes DP, Duarte YAdO, Lebrão ML. Redes sociais e funcionalidade em pessoas idosas: evidências do estudo Saúde, Bem-Estar e Envelhecimento (SABE). *Rev Bras Epidemiol* 2019; 21Suppl 02(Suppl 02):e180003.
40. Grundy EMD. Moves into Supported Private Households among Elderly People in England and Wales. *Environ Plan A* 1993; 25(10):1467–79.
41. Independent Age; n.d. Available from: URL: <https://www.independentage.org>.

42. Courtney R. The Co-Operative Group. In: Courtney R, editor. Strategic Management in the Third Sector. London: Macmillan Education UK; 2013. p. 332–5.
43. Wilson JF. Building Co-operation: A Business History of The Co-operative Group, 1863-2013. 2013. Available from: URL:
<https://www.semanticscholar.org/paper/2b40eb1ec6aac70402a2ae0a323ced9c52a58c44>.
44. Chew BC, Tan LH, Hamid SR. Ethical banking in practice: a closer look at the Co-operative Bank UK PLC. Qualitative Research in Financial Markets 2016; 8(1):70–91.
45. Birchall J, Simmons R. The Involvement of Members in the Governance of Large-Scale Co-operative and Mutual Businesses: A Formative Evaluation of the Co-operative Group. Review of Social Economy 2004; 62(4):487–515.
46. Population and Vital Statistics Report 2025. Population and Vital Statistics Report 2025. United Nations; 2025.
47. Messe P-J, Wolff F-C. Healthier when retiring earlier? Evidence from France. Applied Economics 2019; 51(47):5122–43.
48. Novais T, Garnier-Crussard A, Reallon E, Mouchoux C, Gervais F. Assessing the prevalence of anticholinergic and sedative medications to avoid in older adults from the French Health Data System. J Am Geriatr Soc 2025.
49. Pabón-Carrasco M, Ramirez-Baena L, López Sánchez R, Rodríguez-Gallego I, Suleiman-Martos N, Gómez-Urquiza JL. Prevalence of Depression in Retirees: A Meta-Analysis. Healthcare (Basel) 2020; 8(3).
50. Bringuier B. Vieillir sous le soleil des Antilles ! Gérontologie et société 2024; vol. 46/ n° 174(2):117–24.
51. Lapière P. Artisans de Patience... Une expérience et une réflexion de terrain auprès de personnes vieillissantes à la rue. Forum 2023; n° 169(2):51–8.
52. Senécal I. Âgés, isolés, précaires : les invisibles des quartiers politique de la ville. Les Cahiers du Développement Social Urbain 2021; N° 73(1):14–6.

53. Les petits frères des Pauvres; n.d. Available from: URL: <https://www.petitsfreresdespauvres.fr>.
54. Scherer P. La solidarité alimentaire de proximité comme espace d'expérimentation démocratique et vecteur d'émancipation. Recherche-action au sein du Secours Populaire Français en Occitanie. Forum 2018; n° 153(1):28–34.
55. Ughetto P, Combes M-C. Entre les valeurs associatives et la professionnalisation : le travail, un chaînon manquant ? socio-logos 2010; (5).
56. Combes MC, Ughetto P. Malaise dans l'association : travail, organisation et engagement. Travailler 2011; n° 24(2):153–74.
57. Secours Populaire Français; n.d. Available from: URL: <https://www.secourspopulaire.fr>.
58. Adegboye, O A et al. Future prevalence of type 2 diabetes in Germany: a projection until 2040 including incidence trends observed during the SARS-CoV-2 2025; 5.
59. Arent S, Nagl W. A Fragile Pillar: Statutory Pensions and the Risk of Old-Age Poverty in Germany 2010; (66):419–41. Available from: URL: <https://doi.org/10.1628/001522110X549271>.
60. Kubat D, Epping J, Stallmann C, March S, Swart E. Determinanten der Inanspruchnahme des Gesundheits-Check-ups von älteren Erwachsenen in Sachsen-Anhalt: Welchen Einfluss hat der Zugang zur Gesundheitsversorgung auf die Inanspruchnahme? Gesundheitswesen 2025.
61. Kahveci C, Karacan E, Kosnick K. Tactical mobility: navigating mobile ageing and transnational retirement between Turkey and Germany. A comparison between Turkish-German and German retirees. Journal of Ethnic and Migration Studies 2020; 46(15):3157–73.
62. Swain E. HelpAge International. In: Gu D, Dupre ME, editors. Encyclopedia of Gerontology and Population Aging. Cham: Springer International Publishing; 2021. p. 2375–9.
63. HelpAge Deutschland; n.d. Available from: URL: <https://www.helpage.de>.

64. Zengin E. Bati Avrupadaki Türk İşçilerinin Emeklilikle İlgili Sosyal Haklari, Türkiye Kesin Dönüş Yaptiktan Sonra Bu Haklarin Temini Ve Yaşadıkları Sorunlar. Jisr 2019; 12(66):1234–46.
65. Mävers D, Pieper J. Die Statistik der Betriebsrente. Jahrbuch für Wirtschaftsgeschichte / Economic History Yearbook 2023; 64(1):213–62.
66. Eisenbeis E. Besser spät als nie: Die Reform der Betriebsrente steht! Fachanwalt Arbeitsrecht 2017; 21(7).
67. Berg FH, Lassen MCH, Vaduganathan M, Fonarow GC, Yeh RW, Zheng Z et al. Cardiovascular Hospitalizations Among Older Adults in the US and Denmark. JAMA Cardiol 2025.
68. Olesen K, Rod NH, Madsen IEH, Bonde JP, Rugulies R. Does retirement reduce the risk of mental disorders? A national registry-linkage study of treatment for mental disorders before and after retirement of 245,082 Danish residents. Occup Environ Med 2015; 72(5):366–72.
69. Olesen K, Rugulies R, Rod NH, Bonde JP. Does retirement reduce the risk of myocardial infarction? A prospective registry linkage study of 617 511 Danish workers. Int J Epidemiol 2014; 43(1):160–7.
70. Hougaard SE, Jukka L, Mätänen N, Valkoneame T, Westerh E. Practical Applications of The Top Three Pension Systems: Denmark, Finland, and the Netherlands. PA 2021; 8(2):1.41-8.
71. Blaakilde AL. Where Is “Place” in Aging in Place? Transnational Issues for the Danish State and Its Retirement Migrants Abroad. Journal of Housing For the Elderly 2015; 29(1-2):146–63.
72. Christensen CL. Visualising Old Age. Nordicom Review 2019; 40(2):111–27.
73. DaneAge Association; n.d. Available from: URL: <https://www.aeldresagen.dk>.

74. Crocetti E, Zamagni F, Falcini F, Vattiato R, Baldacchini F, Balducci C et al. Estimates of the burden of skin melanoma in Italy: update to 2024. *Ital J Dermatol Venerol* 2025; 160(1):1–6.
75. Caselli G, Lipsi RM. Survival inequalities and redistribution in the Italian pension system. *Populationyearbook* 2018; 1:83–110.
76. Brugiavini A. *Social Security and Retirement in Italy*. Cambridge, MA; 1997.
77. Dalla Valle Z, Signorelli C, Renzi C. Primary care doctors retirements in the context of an ageing population in Italy. *Ann Ig* 2024; 36(4):392–404.
78. Principi A, Santini S, Socci M, Smeaton D, Cahill Ke, Vegeris S et al. Retirement plans and active ageing: perspectives in three countries. *Ageing and Society* 2018; 38(1):56–82.
79. HelpAge Italia Onlus; n.d. Available from: URL: <https://www.helppage.it>.
80. Sacchetto D, Semenzin M. Storia e struttura della costituzione d'impresa cooperativa. Mutamenti politici di un rapporto sociale [Scienza & Politica. Per una storia delle dottrine, Vol 26, N° 50 (2014)] 2014.
81. Natvig D. Meeting Intergenerational Needs Through Service Learning. *Educational Gerontology* 2007; 33(7):573–86.
82. Lencioni E, Giacomelli L, Spagnoli S, Capecchi M. Favorire l'inclusione sociale delle bambine e dei bambini e dei loro genitori. L'esperienza di "Ali per il futuro" in Toscana. *rief* 2022; 20(1):47–58.
83. Petushkova VV. Urbanization of the PRC: From Megacities to Supercities. *Kontury glob. transform.: polit. èkon. pravo* 2025; 17(3):89–109.
84. Wang T. The Paradox of Early Retirement and Re-employment: Research on Motivation, Mechanism and Optimization of Retirement Policy. *SJEMR* 2025; 7(1):44–59.
85. Li S. Analysis of the Problems and Countermeasures in Chinese Pension Finance. *AEMPS* 2025; 142(1):194–200.

86. Xu X, Li N, Gao F, Wen X, Zhang Q, Hu R et al. Residents' willingness and awareness to participate in internet+nursing service in China: A meta-analysis. *Medicine (Baltimore)* 2025; 104(2):e41219.
87. Xu Z, Sun N. Social Participation and Depressive Symptoms Among Chinese Retirees. *Innovation in Aging* 2020; 4(Supplement_1):442.
88. Dong H, Zhou Y. Participation of social organizations in embedded elderly care services in urban communities from the perspective of cooperative: governance: interactions, dilemmas and strategies 2021. Available from: URL: <https://doi.org/10.25236/AJBM.2021.030606>.
89. Xinyu L. Exploring a New Model of Mutual Aid for the Elderly under the Framework of Multiple Co-governance Analysis-Taking Chengdu Rural Areas as an Example 2022. Available from: URL: <https://doi.org/10.25236/ajhss.2022.051311>.
90. Dai B, Zhou J, Mei YJ, Wu B, Mao Z. Can the New Cooperative Medical Scheme promote rural elders' access to health-care services? *Geriatr Gerontol Int* 2011; 11(3):239–45.
91. Hanewald K, Bateman H, Fang H, Wu S. Is There a Demand for Reverse Mortgages in China? Evidence from Two Online Surveys. *SSRN Journal* 2019.
92. I. Madiwalappagol S. POPULATION AGEING IN INDIA- A GROWING CONCERN. *IJAR* 2025; 13(01):665–9.
93. Saini R, Mittal V, Chaudhary A, Simar P, Gopera S, Kapoor V et al. Challenges faced by the caregivers of the elderly: a cross-sectional survey from India. *Psychogeriatrics* 2025; 25(1):e13245.
94. Liebig P, Rajan S. An Aging India: Perspectives, Prospects, and Policies. 2003. Available from: URL: <https://www.semanticscholar.org/paper/An-Aging-India%3A-Perspectives%2C-Prospects%2C-and-Liebig-Rajan/a5c0b84a866bd5a3ea7f455da1787d3eb8df3e1c>.
95. Sawhney M. The role of non-governmental organizations for the welfare of the elderly: the case of HelpAge India. *J Aging Soc Policy* 2003; 15(2-3):179–91.

96. Dongre AR, Rajendran KP, Kumar S, Deshmukh PR. The effect of community-managed palliative care program on quality of life in the elderly in rural Tamil Nadu, India. *Indian J Palliat Care* 2012; 18(3):219–25.
97. Datta A. Voluntary Organisations Working for Older Persons in India: A Case Study of HelpAge India. In: Shankardass MK, editor. *Gerontological Concerns and Responses in India*. Singapore: Springer Singapore; 2021. p. 201–34.
98. HelpAge India; n.d. Available from: URL: <https://www.helpageindia.org>.
99. Mundi HS, Vashisht S, Rao M. A qualitative investigation into financial well-being and social capital of retired government school teachers. *QRFM* 2024.
100. DWRF; n.d. Available from: URL: <http://dwrfindia.org>.
101. Sahakar Bharati. About Sahakar Bharati; 2020. Available from: URL: <https://sahakarbharati.org/about-sahakar-bharati/>.
102. Aghaei N, Sadeghi R, Koosheshi M, Eini Zeinab H. A 100-Year Projection of Population Aging Trends in Iran: Decomposition of Population Momentum. *Salmand* 2025; 0(0):0.
103. Homaie Rad E, Rashidian A, Arab M, Sourì A. The Effect of Catastrophic Health Expenditure on Work After Retirement. *Int J Aging Hum Dev* 2017; 84(3):313–23.
104. Alavi Z, Alipour F, Rafiey H. Psychosocial Issues of Retirement in Iran: A Qualitative Study. *Salmand* 2021; 15(4):396–409.

۱۰۵. امتی م. پیمایش ملی وضعیت بازنشستگان، سیاست نامه علمی - تحلیلی ۱۴۰۲؛ ۳: ۴۸-۳۴.

۱۰۶. حبیب پورگتابی ک. اثربخشی خدمات اجتماعی و فرهنگی صندوق بازنشستگی کشوری بر کیفیت زندگی بازنشستگان ۱۴۰۰.

۱۰۷. موسسه راهبردی بازنشستگان صبا؛ ۱۴۰۳.

۱۰۸. آیین نامه بهره برداری از خانه های امید بازنشستگان؛ ۱۴۰۱.

۱۰۹. کانون عالی کارگران بازنشسته کشور. درباره کانون عالی بازنشستگان . Available from: URL: <http://kanoone-ali.ir/>.

۱۱۰. کانون بازنشستگان تهران. درباره کانون بازنشستگان کارگران و مستمری بگیران سازمان تامین اجتماعی شهرستان تهران. Available from: URL: <http://www.kanone.com>

-A\%D\%B\%D\%A\%D\%A\%D\%B\%A\%F\%D\%https://kabta.ir/%D
/.V\%A\%D\%A\%D\%D\%D\%

۱۱۱. دستورالعمل خانه سالمندان؛ ۱۳۹۹.

بررسی‌ها نشان می‌دهد از ظرفیت‌های مالی موجود در صندوق نیز به شکلی مطلوب بهره برده نمی‌شود. علیرغم مبالغ هنگفتی که به صورت سالیانه و در قالب «کمک هزینه» یا «ارائه وام ضروری» به بازنشستگان هزینه می‌شود، این خدمات نه تنها پایین‌ترین میزان تاثیرگذاری در کیفیت زندگی بازنشستگان را داشته است، بلکه در جلب رضایت این قشر نیز ناکام بوده است. صرف هزینه بالا از یک سو و اثرگذاری و جلب رضایت پایین از سوی دیگر، ضرورت بازنگری در ارائه خدمات صندوق را ایجاد می‌کند. تجارب سایر کشورها نشان می‌دهد در شرایطی که بازنشستگان از وضعیت بغرنج معیشتی رنج می‌برند، تغییر الگوی ارائه خدمات با رویکرد توانمندسازی بازنشستگان به منظور کسب درآمدهای پایدار جدید از سوی آنان، می‌تواند به تاثیرگذاری مثبت در کیفیت زندگی آنان و کسب رضایتشان منتج شود.